SPEIDEREN

MEDLEMSBLAD FOR NORGES SPEIDERFORBUND #3.2020

Hjemmeleir!

Einar (9) fra Myrvoll speidergruppe sov godt en natt i badekaret hjemme.

INNHOLD

FLOKK OG KOLONI
Plukk og press 8
Adjektivfortelling 10
Ta et merke: Iakttaker 11
Hva skjer med vepsen om høsten? 12
Bygg med erter og tannpirkere 13
Patruljedyret: Ulv 14

TROPP
Hvorfor dra på patruljetur? 18
Hva finnes på stjernehimmelen? 20
Horoskop for speidere 22
Den forsvunne røykvenderen .. 23
Historien om Marie Curie 28
Milsluking på to hjul 30
Turmat-spalten: Smuldrepai på primus 33
En annerledes vår 36

ROVERLAG
Da verden stengte ned 44
Klær er en klimaversting! 46
Ta et merke: Svømming 48
Ren skog gir renere hav 49
Bli ekspert: Har du allemannsvett? 50
Quiz om allemannsretten 51
Portrettet 54
Landsleir Agenda 2021 56

LEDER
Speiding for flere 58
Alternativ til Speiderbønnen ... 60
Spillbrikker til Den forsvunne røykvender 62

FASTE SPALTER

Kortnytt ..... s 3
Pondus og Påsan ..... s 26
Peffens hjørne ..... s 27
Premiequiz ..... s 32
Heder & ære ..... s 63

F-1

Hva er dette?
Bokstaven og tallet viser hvilket *mål* i programmerkene saken passer til. Merkene og målene finner du i loggbøkene og i Speiderbasen.

LEDER

REDAKTØR: KIRVIL KAASA

En ny giv?

Et nytt skoleår starter akkurat nå, og tusenvis av speidere i flere hundre speidergrupper fra Kirkenes i nord til Søgne i sør gleder seg til nye speidereventyr. Ventetiden er over for alle nå. For en del har den vært veldig lang. Kanskje har de ikke hatt så mye speideraktivitet siden midten av mars.

Andre har hatt både digitale speidermøter, vanlige møter med trygg smittevernavstand til leder og medspeidere, patruljeturer og nærleir. Speiderledere over hele landet har gått på med krum hals – improvisert, funnet nye løsninger og lagt til rette for at speidere i alle aldre skulle få en kjærkommen avveksling fra hjemmeskole og svært begrenset fysisk kontakt med andre enn familien. I en undersøkelse gjennomført i april svarte 60 % av gruppene at de har hatt aktivitet i den første måneden etter at Norge ble stengt ned.

Nå håper vi at alle kommer godt i gang igjen, og at ikke unormalt mange har falt fra på veien. Antall medlemmer har gått noe ned de siste månedene, det vet vi. Forhåpentligvis har vi både samlet krefter og gjort oss nyttige erfaringer som gjør oss godt rustet for en høst med mye god aktivitet og stor oppslutning om det viktige lokale speiderarbeidet, slik at vi tar igjen det tapte.

God speiderhøst!

Speiderhilsen
Kirvil Kaasa
ansvarlig redaktør

ALLTID BEREDT

Besøksadresse:
St. Olavsgate 25, 0166 Oslo
Postadresse: Postboks 6910 St. Olavs plass, 0130 Oslo
Telefon: 22 99 22 30
E-post: nsf@speiding.no
www.speiding.no

TRYKT I NORGE NO-145

SPEIDEREN er kortreist, miljøvennlig og produseres på bærekraftig vis. Papiret er fra en av de mest miljøvennlige papirfabrikkene i Sverige. SPEIDEREN trykkes på et svanemerket trykkeri på Aurskog før bladet sendes direkte til deg. Trykt i Norge og trygt for deg som medlem i Norges speiderforbund.

Ansvarlig redaktør: Kirvil Kaasa
Design: Speider-sport
Forsidefoto: Iselin Kanutte Gunnerrud
Trykk: 07 Media
Opplag: 15 700
Redaksjonen avsluttet: 25.6.2020
Generalsekretær: Knut Harald Ulland
Speidersjef: Håvard Djupvik
Bidragsytere: Adam Blom Helmikstøl (vitser) og Ksenia Sazonova

Redaksjonen:
Alexander Vestrum
Amalie Dalhaug Halleland
Carl-Frederic Salicath
Christian Sangereid
Eilif Tanberg
Hanne Kristine Lybekk
Marte Mellum
Regine Skogmo Grøtte
Tiril Thorvaldsen Fosen

KORTNYTT

AV ALEXANDER VESTRUM OG KIRVIL KAASA

FOTO: ØYSTEIN NORDBY

Nye speiderbåter

I Fredrikstad har **1. Isegran Sjø** sikret seg skonnerten Valentine, som er Norges største speiderskute. Prisen var 1 million kroner, skriver Fredriksstad Blad.

– Den var lagt ut for mer, men vi fikk den til den prisen fordi den skulle brukes til barn og unge. I slutten av november begynte vi å skaffe finansiering, og 1. mars var alt i boks, sier gruppeleder Øystein Nordby.

Ifølge Demokraten Dagavisen skal Foreningen Valentine drifte og vedlikeholde båten sammen med speiderne.

– Der ønsker vi oss flere medlemmer, så man må ikke nøle med å ta kontakt hvis man er interessert i gamle båter, sier kaptein Eirik Veland Gjeldnes.

Flekkerøy-speidernes nye 44-fots seilbåt rager 19 meter over havet, skriver n247.no. Den ble hentet i Blommenholm båthavn i Bærum.

– Vi hadde både liten og stiv kuling, og en dag med pøs regnvær. Men alt gikk greit, og det er jo en veldig grei og flott båt vi har skaffet oss, sier leder Frode Stokkeland.

Nå er gruppas andre seilbåt, «Elisabeth», til salgs. ❖

Flekkerøy-speidere hedret

– Årets vinner gjør en betydelig innsats, og har preget, og vil prege, øya vår i generasjoner. Vinneren har i en mannsalder drevet sitt arbeid på Flekkerøy, og har gjennom årenes løp bygget stein på stein og er i dag en robust og veldrevet organisasjon, skriver juryen for Flekkerøyprisen 2020.

Prisen går til Flekkerøy BK Sjø og ble delt ut på 17. mai. Den består av et maleri av den kjente kunstneren Per Fronth, skriver n247.no. ❖

FOTO: ARILD HANSEN

FOTO: MARIANN LEINE DAHLE, AMTA

Drøbak-speidere får betalt for å male akvariet

– Ærefullt å bli spurt. Stor stas, sier leder Stein Ankarstrand i Drøbak Frogn speidergruppe.

Gruppa har fått oppdraget med å male Drøbak Akvarium. For jobben, som mest skal utføres av roverne, får gruppa 200 000 kroner, skriver lokalavisa Amta. Pengene skal gå til rovertur til Sveits, samt til et fond for speiderhytta. Akvariet har en stund vært rødt, men nå skal det tilbake til originalfargen hvit. ❖

Drøbak Frogn-speiderne heiste alle flagg

Ikke mindre enn 17 steder heiste speiderne fra Drøbak Frogn flagg på 17. mai. Det gjaldt alle de 16 kommunale flaggstengene, samt flagget på speiderhytta, skriver lokalavisa Amta.
– Det var veldig moro og hyggelig å få være med og lage 17. mai og hjelpe kommunen med å henge opp flagg på alle flaggstengene rundt omkring, sier flokkleder Hanne Sickel.
Ifølge gruppeleder Stein Ankarstrand er det normalt to kommunalt ansatte som reiser rundt og heiser flaggene – og de er gjerne ikke ferdige før nærmere klokka 10. I år ville speiderne bidra til at alle flaggene kom opp klokka 8. ❖

FOTO: DRØBAKSPEIDERNE

Tips oss

Her presenterer vi notiser om små og store speiderhendelser. Fortell oss hva du driver med! Har dere vært på en tur litt utenom det vanlige? Kanskje dere har gjort noe som er blitt lagt merke til i lokalsamfunnet? Send bilde og en kort tekst til SPEIDEREN, så kanskje det havner i bladet: kk@speiding.no

FOTO: ELIN MOEN KARLSEN, STRANDBUEN

To dagers tur for å levere bursdagsgave

– Det er litt koselig at de gikk den lange veien for å gi meg gaven, da, sier Karoline Johannessen (til høyre), som fylte 17 år tidligere i år. Da hadde 16-åringene Konrad Åsnes og Andreas Berge Formo gått fra Frafjord til Jørpeland i Rogaland. Det er en heftig tur på 37,3 kilometer, noe kompisene brukte to dager på, ifølge lokalavisa Strandbuen. Siren Hetland var også på plass da de kom fram. De fire møttes på speiderleir i fjor. Gaven var for øvrig et puslespill av et bilde av de fire på en DNT-tur sammen. ❖

Notodden-speidere fikk nye kanoer

– De fleste barn og unge har vært på gåturer i skogen, men kano er det slett ikke alle som har fått oppleve så ofte. Nå gleder vi oss bare til å få tatt dem i bruk, så fort denne korona-situasjonen er over, sier gruppeleder Leif Olav Brenna i Notodden speidergruppe.
Pengene til kanoer kom fra Sparebankstiftelsen DNB, skriver avisa Telen. Stiftelsen har bidratt med 110 000 kroner til kanoer, samt 10 000 i støtte til kommende leirer og turer. ❖

FOTO: BEATE EVENSEN, TELEN

FOTO: CHARLOTTE GARDER

Casper og Gard Kristian har tatt 129 merker!

Tønsberg speidergruppe mener to av deres medlemmer kan stå for en merkerekord. Casper Bakke Nilsen (15) og Gard Kristian Garder (16) har tatt til sammen 129 fordypningsmerker – og i tillegg har de blant speidersjefens topputmerkelse for både stifinnere og vandrere. De to ble hedret av speidersjef Håvard Djupvik på gruppas sommeravslutning. ❖

FOTO: ROLF RANDA

Peffene besto prøven i Kirkenes

– Det er fantastisk å ha unger i speideren. De gleder seg til samlingene annenhver onsdag, og de er glade når de kommer tilbake, sier Line Pedersen til Sør-Varanger Avis. Hun er mor til Tina Pedersen Jerijervi på 13 år (midten), en av speidere som er i gang med peffopplæringen i Kirkenes Frelsesarmés speidergruppe. I pinsehelgen dro Tina, Mari Kristine Kofoed Bye og Markus Rafaelsen på en lang haik som de selv planla. Lederne Jorunn Ruud Kringstad og Fredrik Hodnefjell (til høyre) fulgte speiderne på turen fra Brattli til Elvenes.

– Enkelte sovnet veldig fort i går kveld, sa Fredrik da speiderne ankom målet neste dag.

Det gikk flere år uten speiding i Kirkenes, men gruppa har nå holdt på i fire år og har 10–15 speidere. ❖

Speidere fikk skryt etter å ha gått seg bort

– Det er så utrolig viktig at de greier å gjøre de riktige tingene når noe ikke går etter planen, sier leder Bent-Håkon Lauritzen i Drammen MSK speidergruppe.

I starten av mai gikk to av speiderne i gruppa seg bort på tur, skriver Drammens Tidende. De ble funnet av et politihelikopter to timer etter at de ble meldt savnet. Guttene hadde liggeunderlag, men manglet telt og sovepose. Det var kveld og kjølig vær.

– De hadde rullet ut liggeunderlaget, tatt på seg alt tøyet og krøpet ned i sekkene sine for å holde varmen. Det fungerte faktisk ikke så verst. Jeg synes det var godt funnet på, sier leder Bent-Håkon. – Etter turen gjennomførte vi en god evaluering med alle som var med, av hva som skjedde og hvordan de handlet. Det er mye læring i dét. ❖

FOTO: PRIVAT

speider-
sport
Speidersport.no
Tuftes speiderundertøy
passer til både full fart ute og
til kjølige dager på kontoret.
BARN 399,- 299,–
VOKSEN 699,- 525,–
Speiderboka byr på grunnleggende friluftskunnskap for en vellykket tur. Lær om kart og kompass, etablering av leirplass, tenning av bål, førstehjelp, viktige knuter, kanopadling, graving av snøhule og mye mer. Boka er rikt illustrert og er en flott gave til både barn og voksne.
339,–
Foto: Iver Gjendem / Speider-sport • Speidermodell: Solveig Dupvik / Rælingen speidergruppe

NY
Speidertarp er vår egen turpresenning som er spesiallaget for norske forhold. Speiderhilsen er trykket på duken.
899,- 549,–
Speidersekken er en super sekk til både ferske og erfarne speidere. Sekken har enkel justering av rygglengden når barnet vokser.
FRA 849,–
NY
Speiderflasken er en turflaske fra Nalgene med stor åpning. Setter ikke smak eller lukt og kan vaskes i oppvaskmaskin. En klassiker som tåler absolutt alt!
229,- 199,–
Foto: Iver Gjendem / Speider-sport • Speidermodeller: Solveig og Ragnhild Djupvik / Rælingenspeidergruppe

TEKST: TIRIL THORVALDSEN FOSEN OG EILIF TANBERG
FOTO: LUCAS GEORGE WENDT - UNSPLASH

Mål: F-8, S-6

Plukk og press

En morsom aktivitet, er å presse blader eller blomster og lage noe fint av dem. Det er enkelt, og du trenger ikke så mye utstyr.

1. Gå en tur og finn blader eller blomster du har lyst til å presse.
2. Finn frem en avis og åpne den opp. Legg det du skal presse på avisen og lukk den igjen.
3. Legg noe flatt under og over avisen (for eksempel en spon-plate eller noen planker) og legg noe tungt oppå, for eksempel en kasse med bøker eller en tung stein.
4. La det stå i en uke eller to. Du må gjerne skifte ut avisene underveis. Poenget med dette er å få ut all fuktighet av plantene, ellers så vil de råtne.
5. Når bladene eller blomstene er helt tørre, er de klare til å brukes. Du kan for eksempel lage et fint kort hvor du limer på planter med kontaktpapir, eller du kan lage et herbarium. Et herbarium er en samling med ulike pressede blader og blomster, pluss en beskrivelse av hva planten heter og hvor og når den er funnet. ❖

Kilde: naturvernforbundet.no/aktiviteter-i-naturen/pressing-av-blomster-og-blader

FOTO: TIRIL T. FOSEN

De fineste kortene lager du selv, og ekstra fine blir de når du bruker noe du har funnet i naturen.

FOTO: METTE ØYE HANSEN

Pressede planter i et herbarium holder seg i mange, mange år!

Hvorfor skifter bladene farge om høsten?

Når høsten kommer, og trærne ikke lenger får nok sollys til å produsere sin egen energi (gjennom fotosyntesen), gjør de seg klare for å gå i vinterdvale. Da er det om å gjøre å spare på kreftene og de mest verdifulle sakene. Og en slik verdifull sak for trærne er klorofyll: Dette fargestoffet sørger for at bladene blir helt grønne, og gjør dem i stand til å hente energi fra solskinn. Bladenes grønnfarge holder altså treet i live!

Når det livsviktige, grønnfargede klorofyllet ikke lenger trengs i bladene, trekkes det inn i stammen, og andre, skjulte farger som rødt og gult kommer til syne – selv om de egentlig er der hele tida. Etter hvert faller de fargede bladene av, mens det verdifulle og knæsjgrønne klorofyllet oppbevares trygt inni stammen til neste vår.

Kilder: forsking.no, snl.no

ADJEKTIVFORTELLING

TEKST: KIRVIL KAASA

Mål:
K-13

En ..... historie!

Adjektivfortellinger kan være **veldig morsomme!** Adjektiver er ord som beskriver hvordan noe er – ting, mennesker, dyr og så videre. Som iskald dag og søkkvåt genser, søt appelsin og skummel film.

Under er en fortelling hvor det mangler 41 adjektiver! Skriv først opp like mange adjektiver, men ikke les fortellingen før du gjør det! Etterpå setter du adjektivene inn i fortellingen. Bruk en blyant, ikke penn. Blir den skikkelig rar?

Gjør det gjerne sammen med en venn eller kanskje på videochat med besteforeldrene dine? Prøv den ut flere ganger med andre adjektiver, eller ved å bytte rekkefølgen på dem. Blir fortellingen veldig forskjellig fra gang til gang? Hvilken er morsomst? Hvis du vil, kan du jo skrive din egen adjektivfortelling.

EN ..... TUR I SKOGEN

Det var en ..... høstdag. De ..... speiderne Jenny, Kristine, Oliver, Petter og Julie var på tur. De skulle sykle til den ..... speiderhytta i skogen som var både ..... og ..... Det var ikke så langt, men det var mange ..... bakker. Etter en halv time sa Oliver, som alltid var veldig ..... : – Jeg er så ..... Kan vi ta en ..... pause? Det syntes de andre var et ..... forslag. De parkerte de ..... syklene ved et ..... tre og satte seg på noen ..... steiner rett ved en ..... bekk. Jenny åpnet den ..... sekken sin og dro opp en pose med ..... boller. Er det noen som er sultne? spurte hun. – Pappa og jeg har bakt dem, de er veldig ..... Selvfølgelig ville alle ha! Det smaker alltid godt med ..... boller på en ..... speidertur! Plutselig ble Petter helt ..... i ansiktet: – Jeg har glemt vannflasken min hjemme! – Du kan få ..... saft av meg, svarte Kristine, hun var ..... og grei og delte gjerne med alle som var ..... – Du kan drikke vann fra bekken også, foreslo Jenny. Da fikk Oliver en ..... ide: – Føttene mine er så ....., så jeg tror jeg vil vasse. – Er det ikke litt for ..... , lurte de andre på. – Neida, det er ..... , sa Oliver. Snart hadde alle tatt av seg de ..... skoene og sokkene sine og hoppet uti bekken. – Det er ..... ! ropte Kristine, hun var egentlig ..... , men nå plasket hun rundt i det ..... vannet. Akkurat da mistet Petter balansen på de ..... steinene og dermed lå han på ryggen i bekken. – Haha, nå kan du drikke alt du vil, sa Jenny og lo den ..... latteren sin. Petter lo også, selv om han var ..... – Du kan låne ..... klær av meg, sa Oliver. – Vi er jo like ..... Snart hadde Petter skiftet til ..... tøy, og så kunne de fortsette til hytta, hvor de skulle lage seg en ..... middag av ..... pølser og ..... potetstappe. Alle var enige om at det var en ..... tur! ❖

TA ET MERKE

TEKST: KIRVIL KAASA I **ILLUSTRASJONER:** THOR WIBORG

Mål: K-1, 2, 3

Iakttaker

Hva er en iakttaker? Det er en som bruker øynene godt, som legger merke til små og store detaljer og er flink til å huske dem.

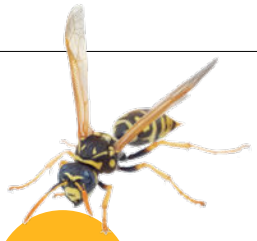
Barn er ofte flinke til å iaktta, og det er både morsomt og nyttig å bruke øynene godt. Du blir bedre kjent med naturen rundt deg og med stedet du bor på. Kanskje du liker å se på myldrebilder? Der er det massevis av morsomme detaljer. Du kommer til å jobbe med merket over lang tid. Men det er morsomt, og mens du holder på, kan du trene på å bli endra bedre til å iaktta ting og til å huske detaljer. For eksempel det å legge merke til hvordan en person ser ut. Hvis det skjer en ulykke eller noe kriminelt, er politiet interessert i å snakke med dem som så hva som hendte. Da er det viktig at noen har brukt øynene godt og er flinke til å beskrive hva de har sett! Start nå i høst, så har du merket til våren. Lykke til! ❖

MERKEKRAVENE:

- ☐ Vær med på tre forskjellige varianter av Kims lek, hvor minst én skal være med i en sporløype.
- ☐ Vis hvordan du kan fortelle hvordan en person ser ut, og at du kan kjenne igjen en person etter oppgitte kjennetegn.
- ☐ Følg med på en foringsplass for fugler om vinteren og fortell hva du ser.
- ☐ Finn to trær og følg forandringene fra september til og med mai. Lag en enkel logg.

TEKST: KIRVIL KAASA

Mål: S-6

Hva skjer med vepsen om høsten?

Tidlig på høsten er det ofte mye veps å se, hvorfor det? Og er den farlig?

Mange er ikke særlig glad i vepsen. Den viktigste grunnen, er nok at vi er redde for å bli stukket. Vepsestikk kan gjøre ganske vondt, men er for de aller fleste helt ufarlig. Vepsen er ikke som mygg og klegg, som stikker oss for å suge blod. Vepsen stikker bare hvis den kjenner seg truet, for eksempel hvis vi slår etter den. Den er gul og svart for å advare andre insekter, fugler og dyr: «Jeg stikker – ikke prøv å spise meg!»

GIFTIG STIKK – FOR NOEN

Når vepsestikket gjør vondt, er det fordi det følger med en liten dose med gift. Huden kan klø og bli hoven. Noen få (cirka én av hundre) er allergiske mot vepsestikk. For dem kan et vepsestikk være veldig alvorlig, og de kan til og med få problemer med å puste. Hvis de allerede vet at de reagerer veldig mye på vepsestikk, har de ofte med seg en sprøyte eller en slags penn med medisin mot giften. Hvis ikke, må vi ringe 113.

Du har sikkert opplevd at det kan være vanskelig å få ha mat og drikke i fred for vepsen, og særlig nå. Tidligere på sommeren er den mest opptatt med å mate vepselarvene med proteinrik mat, som kjøtt. Både fra insekter, fra døde fugler, mus og andre døde dyr, men også fra fisk, reker og grillmat som vi spiser ute om sommeren.

SUKKER ER BEST!

Når sommeren snart er over, er det flest vepser. Samtidig er den blitt «arbeidsledig», den er skikkelig sulten og mer opptatt av å finne mat til seg selv nå som den ikke trenger å fore vepselarvene lenger. Den kan være ganske innpåsliten. Særlig hvis den kjenner lukten av noe søtt! Sukker er nemlig favorittmat for arbeidervepsene.

Hvis en veps lander for eksempel på et kakestykke og får sitte der i fred, sender den ut duftstoffer som en beskjed til andre vepser: «Her er det masse deilig mat, kom til festen!» Derfor dukker det fort opp flere vepser.

ER VEPSEN BARE PLAGSOM?

Vepsen har en veldig viktig oppgave i naturen: Den sprer pollen fra blomst til blomst. Uten vepsen, mindre blomster, frukt og bær! Den er ikke like flink til det som humler og bier, men vepsene er mange, og hvis alle gjør litt hver, blir resultatet bra! ❖

TEKST: KIRVIL KAASA I **FOTO:** SIMEN HALDERAKER HUSBY

Tipset om å bygge av tannpirkere og erter har vi fått fra Longship group, 41. Oslo Ullevål speidergruppe. Her er to av speiderne i gang med å bygge på en speidertur.

Bygg med erter og tannpirkere

Har du prøvd å bygge noe av erter og tannpirkere? Det er morsomt! **Hvor høyt klarer du å bygge?**

DU TRENGER:

- En god håndfull tørre gule/grønne erter eller tørre kikerter
- Tannpirkere som er spisse i begge ender (coctailpinner av tre – 1 000 stykker koster ca. 50 kroner)
- Tommestokk til å måle hvor høyt byggverket ditt blir ❖

SLIK GJØR DU:

Legg tørre erter i bløt i en bolle med kaldt vann og la den stå i ett døgn. Hell av alt vannet og sett i gang med byggingen ved å stikke tannpirkerne forsiktig inn i ertene. Bygg gjerne sammen med en venn!

Klarer du å bygge et høyt tårn? Se SPEIDEREN nr. 2-2020. Der finner du gode tips til hvordan du bygger solid ved hjelp av trekanter.

Når byggverket ditt er ferdig, er det lurt at det ikke står så lenge at ertene tørker igjen. Kast ertene i matavfallet og ta vare på tannpirkerne til neste gang du vil bygge!

ULV
Latinsk navn: Canis lupus, hundedyrfamilien
Levetid: 3–8 år
Vekt: 20–55 kg
Lengde: 100–150 cm
Høyde: 65–85 cm
Favorittmat: Elg

PATRULJEDYRET

TEKST: CHRISTIAN SANGEREID
FOTO: NATURFOTOGRAF ROGER BRENDHAGEN

Reddere enn deg

Har du sett dette patruljedyret i naturen, så har du vært utrolig heldig. Ulven er veldig sky og og redd for mennesker. **Faktisk er ulven reddere for deg enn du er for den!**

Du har kanskje hørt at du må passe deg, så ulven ikke tar deg? Det trenger du ikke. Ulven gjør alt den kan for å unngå oss mennesker. Ulv har ikke angrepet mennesker i Norge på over 200 år! Den synes vi er skumle og farlige. Hvis du skulle være så heldig å få se en ulv i naturen, må du nyte øyeblikket. Plutselig er den borte igjen!

LIKER SEG SAMMEN

Rovdyr flest i Norge trives best alene. Ulven er det eneste rovdyret som liker seg best sammen med mange andre. En ulveflokk består normalt av opptil ti ulver. De er som en stor familie med mor, far og barn – og som i våre familier, er det foreldrene som bestemmer.

ULVEN ULER!

Selv om ulvene lever i flokk, trenger de ikke gå sammen. De snakker sammen ved å ule til hverandre for å vise hvor de er. Et ulvehyl kan høres over seks kilometer unna. Dermed kan de være et godt stykke borte fra hverandre, men likevel være sammen.

VANDRER LANGT

Ulvungene forlater ofte flokken når de er rundt ett år. Så vandrer de avgårde for å finne noen å lage sin egen flokk med. En hannulv som ble født i Hedmark, og som ble merket med GPS av ulveforskere, vandret gjennom Norge og Sverige, tok en liten runde innom Finnmark, og så til Finland. På åtte måneder gikk den over 1 000 km i luftlinje, noe som vil at den nok har gått mellom 3 000 og 4 000 km!

JAKTER I FLOKK

Ulven er spesialist på å jakte og fange elg, skogens konge. Elg er faktisk favorittmaten. Her i Norge spiser en ulveflokk rundt 100 elg i året, eller to elger hver eneste uke! Hvis det er lite elg der ulven bor, spiser den også bever, grevling, hare, skogsfugl, sau og reinsdyr.

I områder med mye sau og tamrein, oppfattes ulven som et skadedyr fordi den forsyner seg av disse dyra. Da kan det bli gitt tillatelse til å skyte ulven for å hindre den i å ta flere dyr.

VELDIG UTRYDNINGSTRUET

Ulven er på toppen av næringskjeden, det vil si at det ikke er noen andre dyr som jakter på den. Den største trusselen er mennesket. Det er under 100 ulver igjen i Norge.

Ulven har levd i Norge i tusenvis av år. I 1845 bestemte Stortinget at ulven skulle utryddes, men i 1971 ble den fredet. Likevel blir noen ulver skutt lovlig hvert år, enkelte av dem fordi de gjør skade på husdyr, som sau. Noen blir også skutt ulovlig. ❖

TEKST: KIRVIL KAASA I **FOTO:** EMMA MORGAN - UNSPLASH

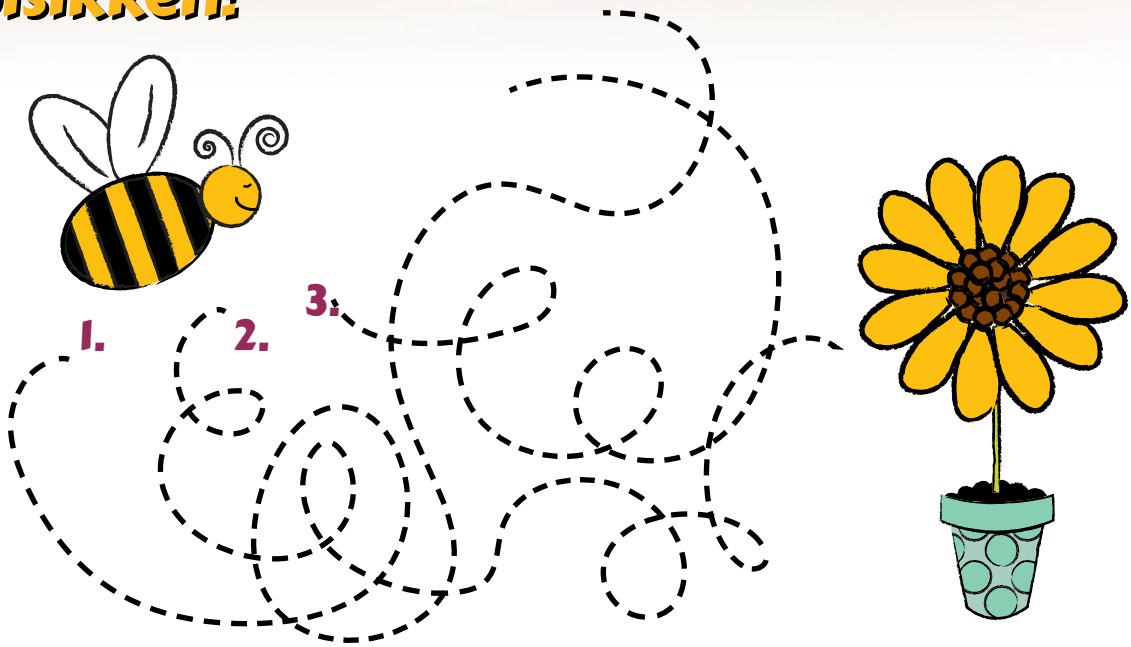
HUMLEHEMMELIGHETER

Er det sant eller bare tull, det som står her om humler? Prøv selv om du klarer å svare på det.

1. Humler lager ikke honning.
2. Humla har tunge.
3. Det finnes bare fire forskjellige humlearter i Norge.
4. Hannhumler stikker ikke.
5. Humledronningen overvintrer under bakken.
6. Humler kan se andre farger og mønstre enn vi mennesker kan.
7. Humla skal egentlig ikke kunne fly, fordi vingene er ganske små, sammenliknet med størrelsen på kroppen.
8. Humler er utrydningstruet.

Hjelp humla med å finne veien til solsikken!

Du finner løsningene på oppgavene på side 62.

Hvorfor kan ikke jeg ...?

Hvorfor kan ikke jeg se, når genser?
Hvorfor kan ikke jeg le, når Solo?

Gåte: Hvilket dyr på Nordpolen har to pukler?

Svar: En kamel som har gått seg bort.

Hahahahehehehhihihihohoho!

Lille Ole: – Pappa kan vi få hund til jul?
Pappa: – Nei vi skal ha ribbe, som vanlig ...

Hhihihi!

Hørt på gamlehjemmet:
– Jeg har fått nytt høreapparat!
– Hva kostet det?
– Kvart over åtte ...

Hørt om gjøkungen som datt ut av redet og ble helt koko?

Hørt om hunden som var på tur i en ørken med eieren sin? Den tenkte: – Kommer vi ikke til et tre snart nå, så tisser jeg på meg!

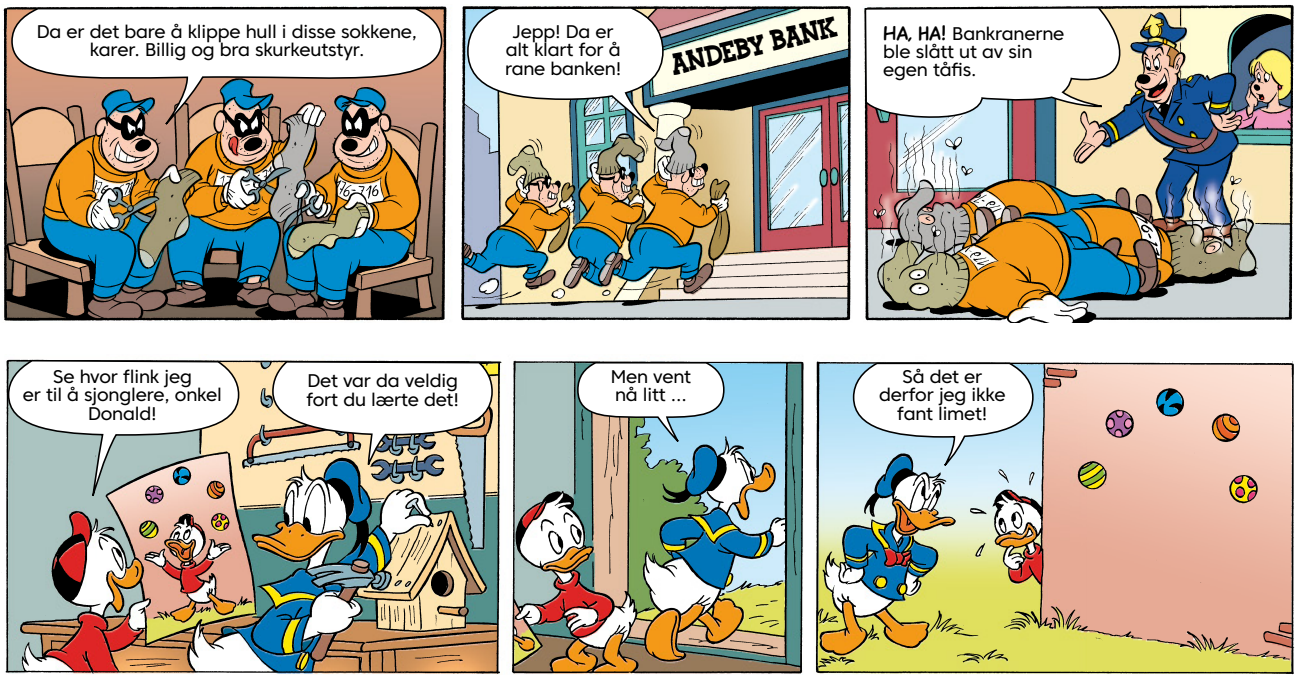
Alle barna ble syke av gassforgiftning unntatt Bert, det var hans fjert!

Gåte:
Hva kan en mus trekke like godt som en elefant?

Svar: Pusten!

Haha!

Tegneserier

TEKST: MARTE NORDBY MELLUM

FOTO: CF SALICATH

FOTO: PRIVAT

Hedda liker patruljeturer!

Hvorfor dra på patruljetur?

Jo, når du er speider, er noe av **det morsomste** å dra på patruljetur!

Det er mange fordeler med å dra på tur uten voksne ledere. For eksempel er dette de eneste turene hvor du og patruljen din kan gjøre akkurat hva dere vil. Dere kan spise så mye godteri dere vil, og legge dere når dere vil. Det er ingen ledere som bestemmer hva dere skal gjøre, så lenge dere er trygge og alle har det bra.

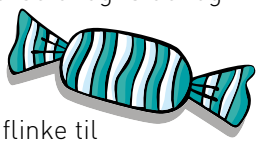
– Patruljeturer er en fin mulighet for å teste ut nye ting, som for eksempel en lek eller en ny matrett, være sosiale uten voksne, og dessuten er det kjempegøy, sier Hedda Mellum (12) fra Brumunddal speidergruppe.

En patruljetur er perfekt for å bli bedre venner, øve på å samarbeide og kanskje prøve ut noe dere har lært på speidermøter. Når dere drar på tur alene, har dere også mer ansvar for hverandre. Dere må planlegge selv hvor dere skal, når dere skal dit, hvor lenge dere skal være der, hva dere skal gjøre og hva dere skal spise. Dere må tenke på sikkerheten også.

TRYGT OG GODT

– Det er viktig at alle passer på hverandre, og inkluderer hverandre og at vi har med oss førstehjelpsutstyr som alle vet hvor er, sier Hedda.

En vellykket tur er godt planlagt. Den viktigste regelen da er «tur etter evne». Det betyr at dere må tenke på hva du og patruljen din får til og hva slags utstyr dere har. Det er også viktig å ta hensyn til naturen og været. Det er lurt å sjekke værvarselet og ta det og naturen på alvor.

Hvis dere er flinke til å tenke gjennom hva som kan skje, kan dere unngå unødvendige skader og uhell. Bruk sjekklista "Sikkerhet på tur". Den hjelper dere med planlegging, risikovurdering og hva slags utstyr dere trenger for turen. Den sier også noe om hva dere skal gjøre hvis uhellet er ute. Sjekklista kan lastes ned fra speiding.no.

En annen ting som er viktig å huske på når dere skal på patruljetur, er å ha en hjemmeleder. Dette er en leder som er tilgjengelig på telefon for dere og for foreldrene deres. Da kan dere få hjelp hvis det er noe dere sliter med eller synes er vanskelig, og foreldrene dine har noen å kontakte hvis de lurer på noe.

ER DET IKKE GØY, ER DET IKKE SPEIDING!

Sikkerhet er viktig, men det er minst like viktig å ha det gøy. For det er ikke speiding hvis det ikke er gøy. Det er mange ting dere kan finne på. Hva dere kan gjøre, er avhengig av hvor dere skal, men dere kan alltid spille et spill, leke ute, eller ha en natursti. Når dere skal på patruljetur, er det nok lurt å ha noen aktiviteter planlagt, men ikke ha et for stramt program.
Hvis dere vil ha ideer til hva dere kan gjøre, finner dere tips i Speiderbasen.
Er du fortsatt usikker på om du tør eller har lyst til å dra på tur alene, snakk med noen speidere eller rovere som har vært på tur før, eller med en speiderleder. Da kan du få høre litt mer om hvordan det er og få tips til planlegging og gjennomføring. ❖

FOTO: ALEXANDER VESTRUM

BLI EKSPERT

TEKST OG FOTO: CARL-FREDERIC SALICATH

Hva finnes på stjernehimmelen?

Har du sett opp på himmelen om natten og lurt på hvor stjernelyset kommer fra?

Lysprikkene vi ser på himmelen kommer fra nesten uendelig mange stjerner og planeter rundt om i universet. En stjerne er en gigantisk kule som brenner kraftig. Den gir et sterkt lys som skyter langt ut i universet. Solen er en ganske liten stjerne, men sammenlignet med jorden er den enorm. Avstander til stjerner regnes i lysår, som er hvor langt lyset reiser på ett år. Fra solen til jorden bruker lyset omtrent ti minutter. Fra de nest nærmeste stjernene, en gruppe på tre stjerner som heter Alpha Centauri, og til jorden, er det over fire lysår. Det vil si at lyset du ser på himmelen har brukt fire år fra det ble sendt ut av stjernen til det nådde frem til deg.

Ofte kan vi se planetene som er nærmest oss som "stjerner" på nattehimmelen. Venus, Mars, Saturn og Jupiter er alle synlige uten teleskop noen ganger i løpet av året. Ser du en ekstra klar stjerne, er det ofte et av disse planetene.

STJERNEBILDER

Mennesker har alltid vært opptatt av stjernehimmelen. Mange fant mønstre mellom prikkene på himmelen. De så for seg guder og mytiske vesen som var tegnet av mot den mørke bakgrunnen. Dette kalles stjernebilder. Du kjenner kanskje Karlsvogna, som i norrøn mytologi er vogna som æse-guden Tor reiser over himmelen med, trukket av to geiter. Karlsvogna er en del av stjernebildet Store bjørn. Det dukker opp i stjernefortellinger i mange andre kulturer, mens andre legger mening i enkelt-stjernene i bildet. I Sør-Korea skal stjernene representere syv sønner som la steiner i en elv så moren deres kunne krysse den.

Selv om det kan se ut som om stjernene hører sammen, er de i virkeligheten spredt tilfeldig ut i universet. Stjernene i Karlsvogna er mellom 80 og 120 lysår unna oss, og er derfor langt unna hverandre.

NORDSTJERNEN

Man kan bruke Nordstjernen til å finne hvilken retning nord er. Hvis du finner Karlsvogna på himmelen, kan du finne Nordstjernen, eller Polarstjernen. Se for deg en rett linje oppover, trukket mellom de to bakerste stjernene på Karlsvogna. Følg denne linjen oppover, fem ganger avstanden mellom de to stjernene. Der ser du en ekstra klar stjerne, som er Nordstjernen. Stjernen ligger 433 lysår unna, omtrent rett over jordens nordpol. På nordsamisk kalles den Boahji, som betyr naglen som holder himmelen oppe. Siden jorden roterer rundt sin egen akse, ser det ut som om stjernene beveger seg i sirkler over himmelen mens Nordstjernen står stille i sentrum.

Nordstjernen ligger på "halespissen" av stjernebildet Lille bjørn, som har samme form som Karlsvogna.

MELKEVEIEN

Universet består av mange galakser. En galakse er en samling av veldig mange stjerner som holdes sammen av tyngdekraft. Vår galakse heter Melkeveien. Navnet kommer av at man kan se et svakt hvitt slør på nattehimmelen som ser litt ut som melk. I virkeligheten er det en tåke som dannes av millioner av stjerner. Det er ikke lett å se denne stjernetåken, fordi den lyser så svakt.
Rundt byer er det også så mye kunstig lys som skinner mot himmelen, at stjernene ikke synes godt. Hvis du kan dra til et sted langt unna bebyggelse, er det best. Høsten er den beste tiden for å se Melkeveien. På klare netter kan du se galaksen strekke seg opp over himmelen.

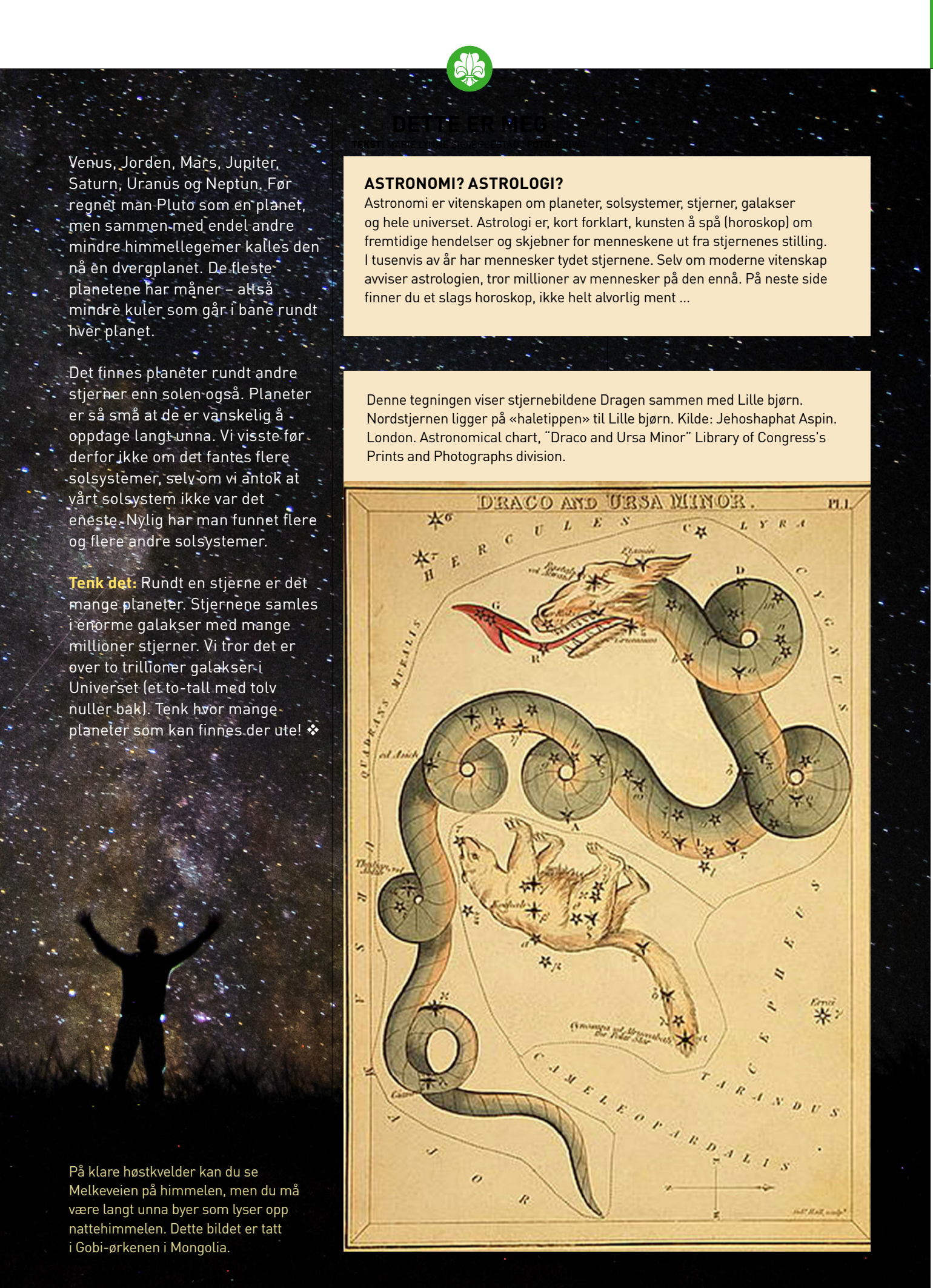
SOLSYSTEMER

Åtte planeter holdes i bane rundt solen av tyngdekraften. Dette kalles et solsystem. Planetene i solsystemet vårt heter Merkur,

Venus, Jorden, Mars, Jupiter, Saturn, Uranus og Neptun. Før regnet man Pluto som en planet, men sammen med endel andre mindre himmellegemer kalles den nå en dvergplanet. De fleste planetene har måner – altså mindre kuler som går i bane rundt hver planet.

Det finnes planeter rundt andre stjerner enn solen også. Planeter er så små at de er vanskelig å oppdage langt unna. Vi visste før derfor ikke om det fantes flere solsystemer, selv om vi antok at vårt solsystem ikke var det eneste. Nylig har man funnet flere og flere andre solsystemer.

Tenk det: Rundt en stjerne er det mange planeter. Stjernene samles i enorme galakser med mange millioner stjerner. Vi tror det er over to trillioner galakser i Universet (et to-tall med tolv nuller bak). Tenk hvor mange planeter som kan finnes der ute! ❖

På klare høstkvelder kan du se Melkeveien på himmelen, men du må være langt unna byer som lyser opp nattehimmelen. Dette bildet er tatt i Gobi-ørkenen i Mongolia.

ASTRONOMI? ASTROLOGI?

Astronomi er vitenskapen om planeter, solsystemer, stjerner, galakser og hele universet. Astrologi er, kort forklart, kunsten å spå (horoskop) om fremtidige hendelser og skjebner for menneskene ut fra stjernenes stilling. I tusenvis av år har mennesker tydet stjernene. Selv om moderne vitenskap avviser astrologien, tror millioner av mennesker på den ennå. På neste side finner du et slags horoskop, ikke helt alvorlig ment ...

Denne tegningen viser stjernebildene Dragen sammen med Lille bjørn. Nordstjernen ligger på «haletippen» til Lille bjørn. Kilde: Jehoshaphat Aspin. London. Astronomical chart, "Draco and Ursa Minor" Library of Congress's Prints and Photographs division.

TEKST: HANNE KRISTINE LYBEKK

Horoskop for speidere

Tenker du mye på hvorfor ting er som de er? Eller om å spise masse brokkoli endelig vil gi deg superkrefter? Det kan vi helt sikkert ikke fortelle deg, men vi har forsøkt å spå høsten din med hjelp fra stjernene. Det er ikke sikkert vi får helt rett ...

LØVEN (23. juli–22. august)
Har du ikke drikkeflaske, skaff deg en! Ikke bare får du flaska, men du får vann med på kjøpet når du går på tur. Hvis du husker å fylle den, da.

JOMFRUEN (23. august–22. september)
Stjernene spår at du kan se frem til en hyggelig feiring snart, og du er midt-punktet! Du vil få mulighet til å ønske deg noe fint, men trenger du virkelig flere hodelykter?

VEKTEN (23. september–22. oktober)
Hvis du har søsken, bør du holde litt avstand til dem i tiden fremover. De kommer til å ha en underlig trang til å fise i ditt nærvær, og det vil du gjerne slippe.

SKORPIONEN (23. oktober–21. november)
Les deg opp på astronomi og kartrefe-ranser i høst. Det vil komme godt med når snøen kommer og stiene blir borte!

SKYTTEN (22. november–21. desember)
Antallet forskjellige typer sjokolade i livet ditt kommer til å øke den neste måneden. Med andre ord vil høsten få en unormalt søt start.

STEINBUKKEN (22. desember–19. januar)
Neste måned kommer du til å lage ditt beste ostesmørbrød noensinne. Så skriv ned oppskriften, den bør deles med andre, eller kanskje du kan selge den og bli rik!

VANNMANNEN
(20. januar–18. februar)
Du bør huske speiderskjerfet ditt på alle møtene framover, ellers blir det én uke med regn på leir til sommeren, og sånn vil vi jo ikke ha det!

FISKENE (19. februar–20. mars)
Husk å ta med deg makrell i tomat på neste patruljetur. Det kan jo være greit med en avveksling fra de tolv brødskivene med Nugatti som du pleier å spise.

VÆREN (21. mars–19. april)
Du vil gjerne være nummer èn i alt, og går hodestups inn i oppgavene. Det er ofte en fordel, men trenger du alltid å være førstemann i dokøen? Også når du IKKE kjenner at naturen kaller?

TYREN (20. april–20. mai)
Å være sta, kan være nyttig når dere skal sette opp teltet, Patruljen din vil ha god bruk for den egenskapen hos deg fremover. Du kan gjerne dele litt av godteriet ditt med de andre.

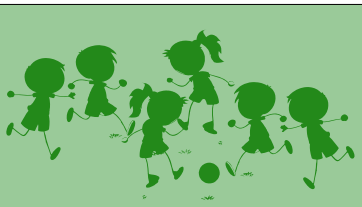

TVILLINGENE (21. mai–20. juni)
Du ser frem til en tid med nye muligheter, og kanskje får du ånden over deg og merker turutstyret ditt – så slipper du å lete etter det neste gang.

KREPSEN (21. juni–22. juli)
Ikke bli redd hvis du plutselig begynner å tenke på speidersjefen, han er ikke så skummel som han ser ut.

IDE OG DESIGN: HANNE KRISTINE LYBEKK

Den forsvunne RØYKVENDEREN

Du er på landsleir og blir sendt ut på jakten etter den **sagnomsuste røykvenderen.** Fra leirgata speider du utover leirområdet. Kanskje du burde haiket med sykkelbudet mot aktivitetsområdet istedenfor å traske bortom leirtorget? Og tenk om motspilleren din allerede har funnet røykvenderen og er på vei tilbake til speidergruppa!

Det er nok best å komme seg videre ... ;)

Før du spiller:

1. Klipp ut spillebrettet, eller skriv det ut fra Speiderbasen og fest på en papplate. Klipp ut brikkene (s. 62) med symboler, disse kan også festes på tykt papir eller papp for å vare lenger. (Vil du ikke klippe i bladet, kan du skrive ut brikkene fra Speiderbasen, eller tegne dem selv.)

2. Legg symbolbrikkene med bildesiden ned på spillebrettet og bland dem godt, slik at ingen vet hvilke som er hvilke. Plasser hver av dem på de runde røde feltene på kartet.

3. Hver spiller starter med 500 poeng. Velg en spiller som passer poengbanken. Før poengbeholdningen på et ark, eller i notat på mobilen for hver spiller.

4. Spillerne velger hver sin spillebrikke og plasserer den i 1. Medvind eller 1. Motvind speidergruppe. Brikkene kan brukes fra andre spill, være steiner eller noe annet du har i nærheten.

5. Kast terning om hvem som begynner spillet. Det trengs bare én terning til spillet.

BRIKKER MED SYMBOLER:

5 stk blanke	
5 stk leirkjærester	
8 stk leirpass	
1 røykvender	
2 stk nye vennskap	500 poeng
3 stk dugnad	400 poeng
6 stk søppelplukking	300 poeng

Brikkene finner du på side 62.

Symbolenes betydning:

Når du havner på et rødt felt med en symbolbrikke, kan du i samme trekk snu brikken, enten ved å betale 100 poeng til banken, eller kaste 4, 5 eller 6 øyne på terningen. Velger du å kaste terningen, og får under 4, går turen videre til neste spiller. De vendte brikkene legges ut av spillet.

RØYKVENDEREN
Rød brikke, med Speider-sports røykvender avbildet.
Spilleren beholder brikken og begynner i neste runde på veien tilbake til 1. Medvind eller 1. Motvind.

GOD VENN
Gir 500 poeng til spillerens konto.

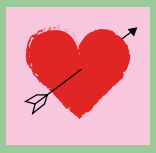

DUGNAD
Gir 400 poeng til spillerens konto.

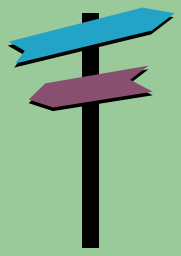

SØPPELPLUKKING
Gir 300 poeng til spillerens konto.

LEIRKJÆRESTEN
Møter du leirkjæresten, mister du alle de opptjente poengene fordi dere bruker dem på is på leirtorget.

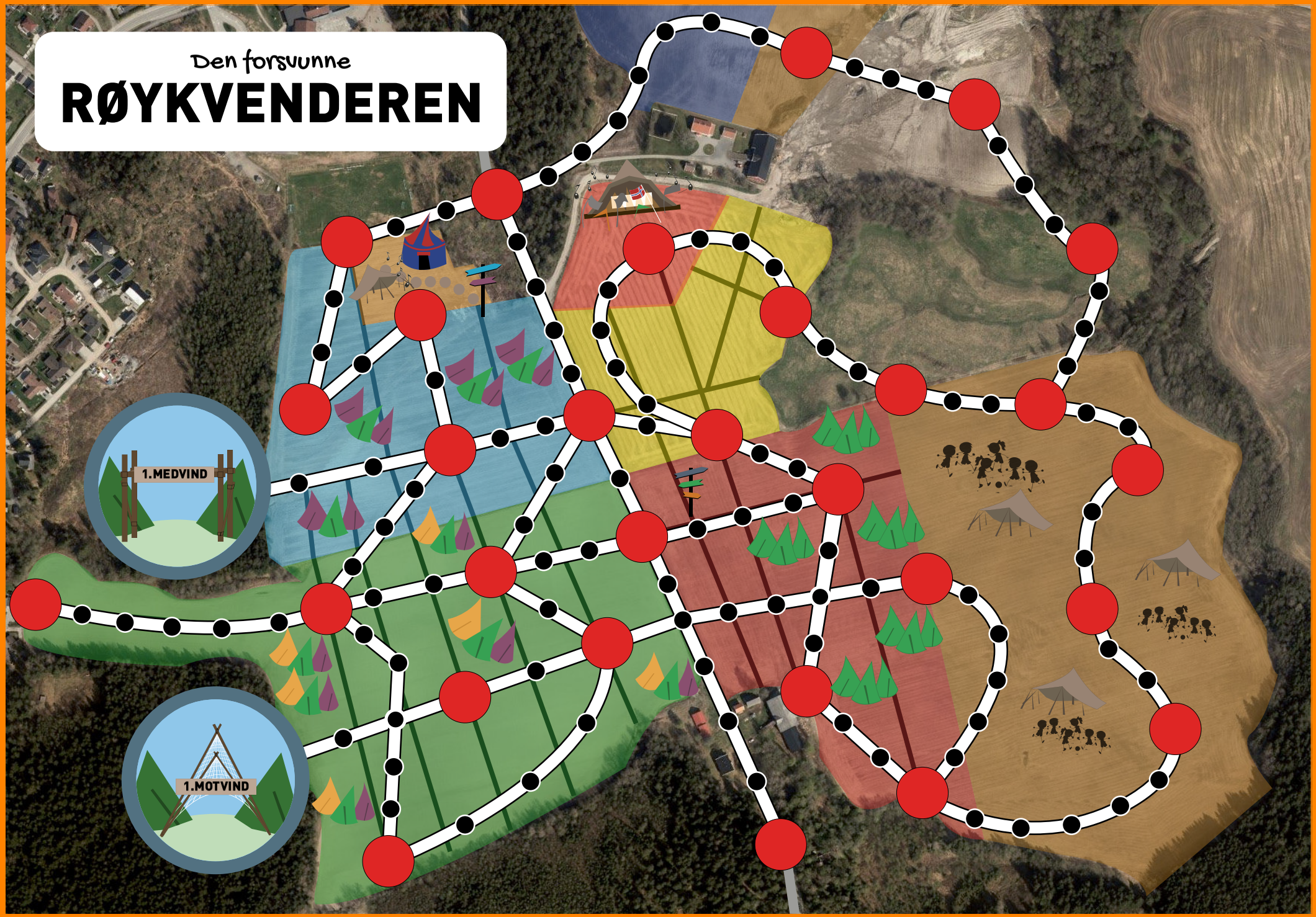

LEIRPASS
Dersom ingen har funnet røykvenderen, legges leirpassbrikken ut av spillet. Hvis røykvenderen er funnet, beholder du leirpasset og vandrer hjem til 1. Medvind eller 1. Motvind.

Vinneren av spillet

Spilleren som finner brikken med «Den forsvunne røykvenderen» og bringer den til 1. Medvind eller 1. Motvind, vinner spillet. Om derimot en motspiller finner et leirpass etter funnet av «Den forsvunne røykvenderen», vinner denne spilleren hvis den kommer hjem først.

Den forsvunne
RØYKVENDEREN
1.MEDVIND
1.MOTVIND

TEGNESERIE

AV: FRODE ØVERLIE

TEKST: KSENIA SAZONOVA

Hvordan være en god peff

Kanskje husker du fra forrige nummer av SPEIDEREN, som kom i mai, at vi svarte på en oppfordring fra Ronja:

HER ER FLERE TIPS:

En god peff spør seg hva hun eller han kan gjøre bedre og hva som er viktig å tenke på. Husk at peffen ikke trenger verken å kunne alt eller å gjøre alt! Alle i patruljen kan forskjellige ting, og alle hjelper hverandre og bidrar med sitt. Da blir det best for alle!

I begynnelsen av speideråret er det lurt å ta seg tid til å se framover. Litt planlegging i oppstarten gjør det lettere for dere å finne på møter senere.

Tenk gjennom og diskuter i patruljen, og gjerne med en speiderleder også:

- **Hvor står patruljen i dag**? Hva har dere gjort, hvor langt har hver av dere kommet i arbeidet med speiderprogrammet?
- **Hvilke mål har patruljen?** Hva har dere lyst til å gjøre/lære i den kommende perioden? La alle få komme med noen ønsker. Bruk loggbøkene for stifinnere og vandrere og finn ut hvilke elementer, punkter eller merker i speiderprogrammet dere vil jobbe med. I Speiderbasen finner dere alle fordypningsmerkene.
- **Planlegg:** Ta utgangspunkt i gruppas og troppens terminliste og sett opp datoer for møter og turer for patruljen.
- **Bestem tema for hvert møte/tur** med utgangspunkt i det dere vil jobbe med. Husk senere å lage en mer detaljert plan for hvert enkelt møte. Møteplanen bør være klar senest 1–2 uker før selve møtet.

NYE SPEIDERE I PATRULJEN

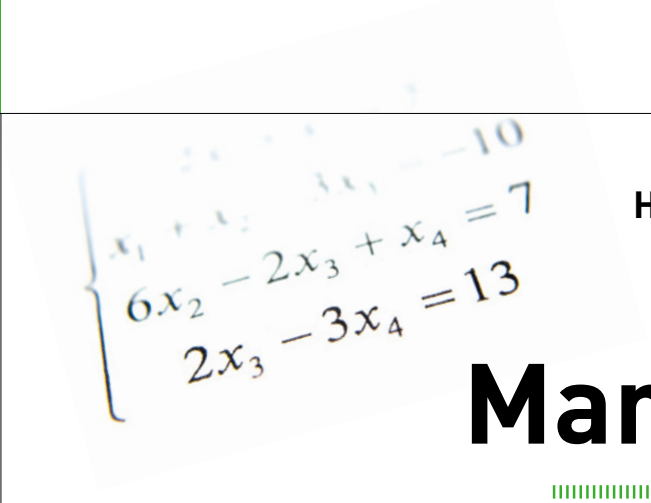
Å få nye speidere i patruljen er både gøy og utfordrende. Peffen har et spesielt ansvar her. Når du vet at det kommer nye speidere i patruljen:

- Snakk med de andre i patruljen om hvordan dere skal ta imot dem. Hvordan hadde dere selv ønsket å bli tatt imot?
- La en eller to i patruljen være fadder for den nye speideren.
- Hjelp dem som er nye med å lære seg speiderferdigheter. Det kan være alt fra patruljeropet til nye leker, hvordan dere samarbeider i patruljen og knep for å pakke sekken slik at klær og mat ikke blir vått hvis det regner. Med litt hjelp i starten fra dere som allerede har vært i patruljen en stund, klarer de seg fint etter hvert.
- Pass på at alle ledere og andre speidere i troppen hilser på de nye, forteller dem navnene sine og er greie med dem, så de nye kjenner seg velkomne.

På speiding.no/peffens-hjorne finner du mye nyttig for peffer og asser, som flere tips til planlegging for en morsom speiderhøst for patruljen! ❖

PEFFENS HJØRNE

– gir deg svar på mye av det du lurer på som peff. Send gjerne spørsmål og forslag til ting du vil lese om i Peffens hjørne til: ks@speiding.no

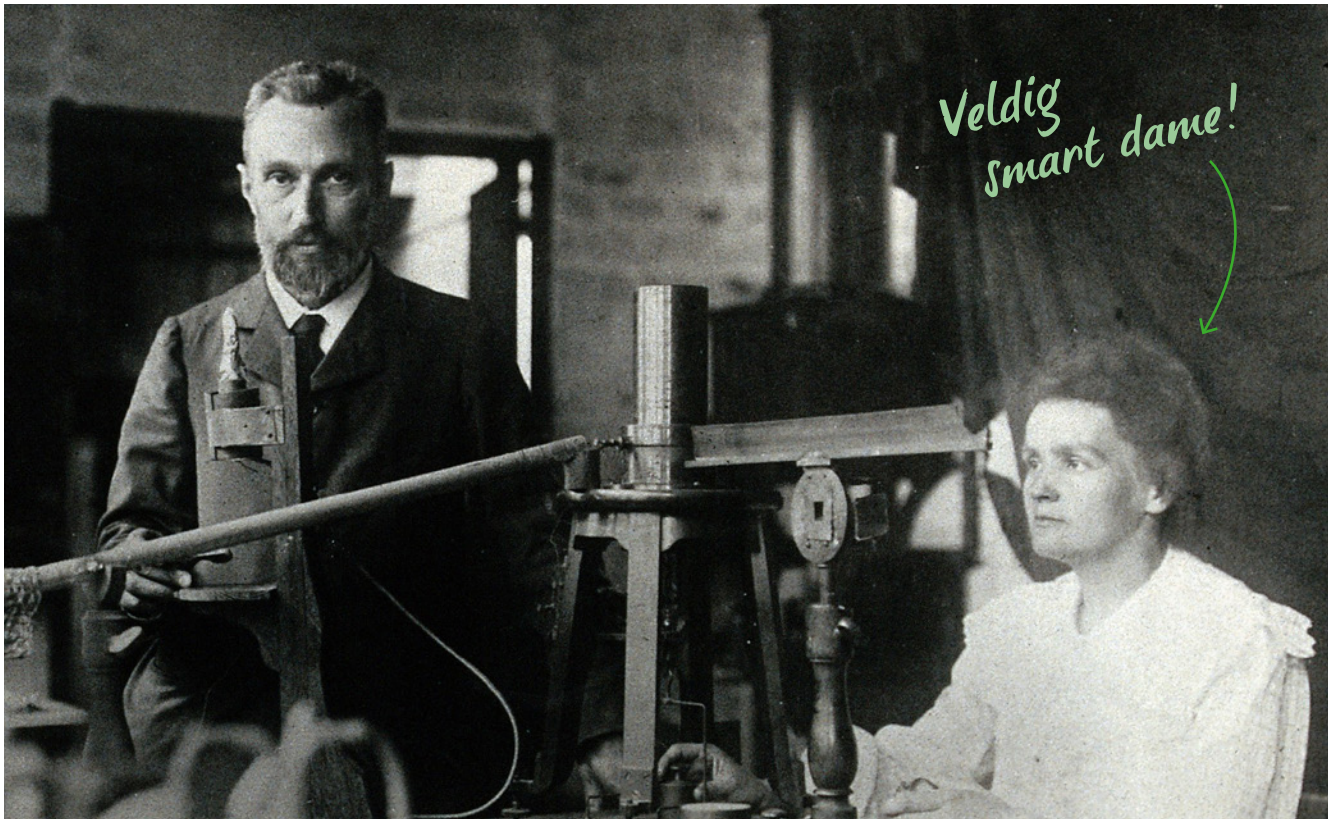

HISTORIEN OM

TEKST: EILIF TANBERG

Marie Curie

Marie Curie er en av vitenskapshistoriens viktigste personer: Hun fikk Nobelprisen i både fysikk og kjemi, ble den første europeiske kvinnen med vitenskapelig doktorgrad og oppdaget to grunnstoffer – for å nevne noe.

EI ENESTÅENDE JENTE

Det sies at Maria Sklodowska lærte seg å lese da hun var fire år. Hun ble født i 1867 og vokste opp i Warzawa i Polen. Begge foreldrene var lærere, og de oppdaget tidlig at hun hadde store talenter. Problemet var bare at det ikke var lov for kvinner å studere ved polske universiteter. Ikke hadde familien råd til å sende henne til utlandet for å studere, heller.

Løsningen ble å samarbeide med søsteren Bronia. Maria skulle jobbe og betale for søsterens utdanning først, og når Bronia var ferdig og kunne støtte Maria, skulle hun få fordype seg i sine store lidenskaper: fysikk og matematikk.

Da hun endelig fikk begynne på det verdenskjente Sorbonne-universitet i Paris, endret hun fornavnet sitt, til Marie. Hun ble oppslukt av studiene. Rett som det var glemte hun å sove og spise, konsentrert som hun var om fagene. Marie jobbet beinhardt, og hun ble den beste blant fysikkstudentene, i tillegg til å få et stipend for å studere matematikk.

FORSKNINGEN BEGYNNER

Hun giftet seg med vitenskapsmannen Pierre Curie, og de to

begynte sammen å forske på datidas store oppdagelse: stråling. Marie hadde en teori om at denne nyoppdagede energien kom innenfra atomene. Det hadde vært en utenkelig forklaring fram til da! Hun var den første som kalte det radioaktiv stråling, og i løpet av de neste årene, klarte hun å påvise to grunnstoffer som ikke var oppdaget før – polonium og radium. Det var en sensasjon!

For dette arbeidet fikk hun og Pierre Nobelprisen i fysikk i 1903. Selv om de faktisk kunne tjent mye penger på de nyoppdagede grunnstoffene ved å ta patent på dem, ville de heller la oppdagelsen komme menneskeheten til gode.

MARIES KRIGSINNSATS

Gjennom forskningen sin hadde Marie Curie sett at radioaktive stoffer kunne være til stor nytte i behandlingen av pasienter. Da første verdenskrig brøt ut i 1914, samlet hun inn penger og satte i stand røntgenutstyr og personell til behandling av soldater ved fronten i krigen.

Marie og Pierre Curie i laboratoriet. Gjengitt med tillatelse fra Wellcome Images

FOTO: ROBIN BENZRIHEM - UNSPLASH

Universitetet Sorbonne i Paris, hvor Marie ble student i 1891. Senere fikk hun og Pierre et universitet oppkalt etter seg. Det ble slått sammen med Sorbonne i 2018.

ALVORLIG SYK AV FORSKNINGEN

Til tross for at Marie Curie var en av verdens fremste forskere, fikk hun lite anerkjennelse i Frankrike, der hun bodde i hele sitt voksne liv. Hun ble blant annet anklaget for å bedra mannen sin, og avisene skrev ofte usannheter om privatlivet hennes.

Likevel jobbet hun hardt for å samle inn penger til å opprette et radiuminstitutt, hvor man kunne forske videre på det vidunderlige radiumet. Marie kjente nemlig godt til de medisinske egenskapene dette grunnstoffet hadde, ikke minst innen behandling av kreft.

Samtidig visste hun nok hvor farlig det er å utsette seg for store doser radioaktiv stråling. Hun hadde for eksempel dype sår på hendene på grunn av strålingen. I 1934 døde Marie Curie av sykdom som skyldtes hennes livs lidenskap: forskningen på radioaktiv stråling. Men resultatene fra arbeidet hennes og historien om en av vitenskapens største forskere lever videre. ❖

Kilder: nrk.no, forskning.no

TEKST OG FOTO: CARL-FREDERIC SALICATH

Milsluking på to hjul

Om du aldri har syklet lengre enn til speidermøtet eller bestevennen din, er det **en verden som venter med vind i håret** og mil etter mil på to hjul.

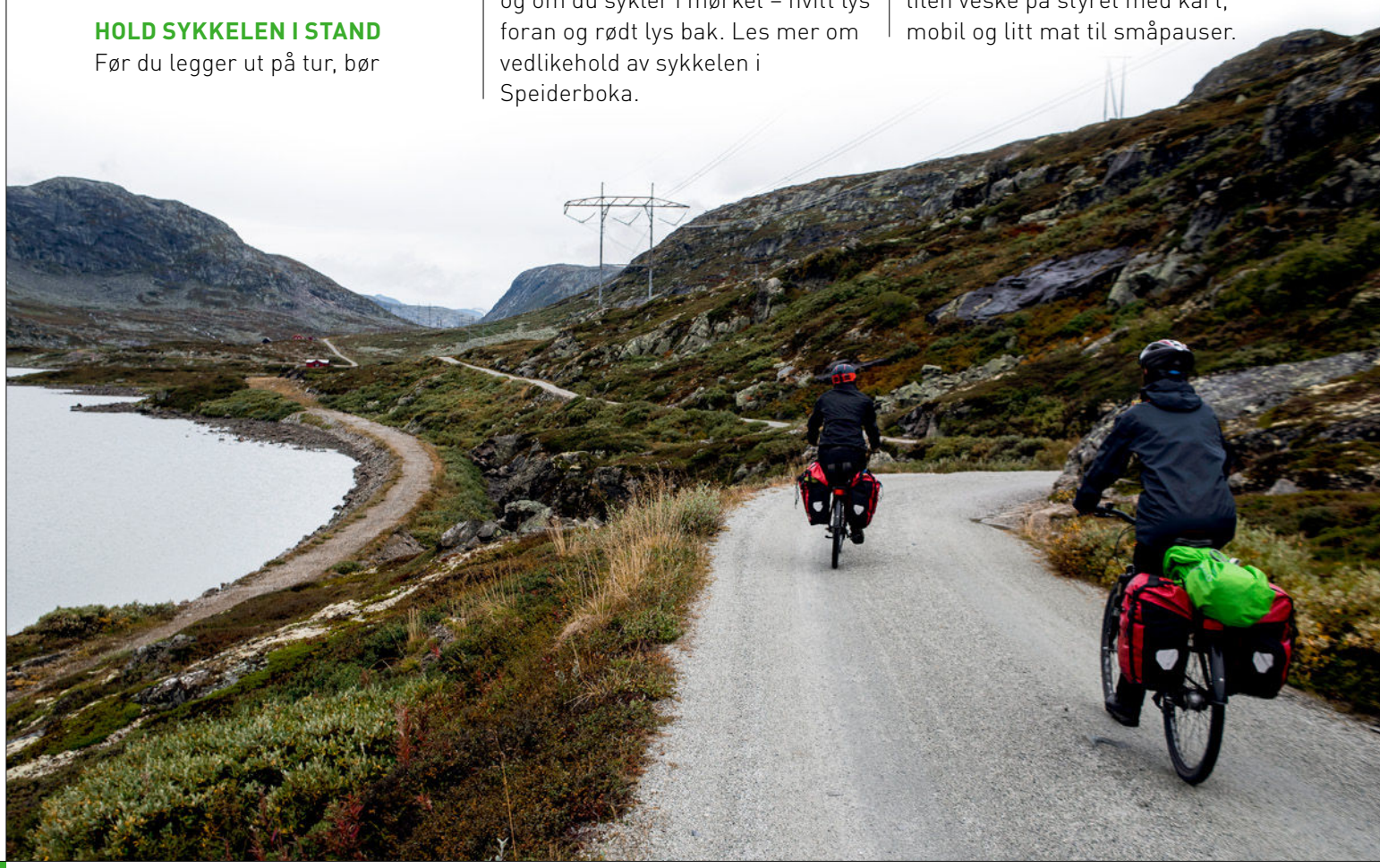
Sykkelen tar deg dit det er litt langt å gå, dit toget ikke går og til hytta langt fra der veien slutter. Sykling er effektivt og miljøvennlig, og ikke minst veldig morsomt. Sykkelen gir en frihet til å reise litt lengre. Du har sikkert syklet korte turer, men for langturen bør du være litt mer forberedt. Både patruljeturer, troppsturer og hele leire eller ferier kan tas på sykkelsetet.

HOLD SYKKELEN I STAND

Før du legger ut på tur, bør sykkelen være i god stand. Sjekk om bremsene tar godt tak, at kjedet og nav er oljet og at det er nok luft i dekkene. Det kan også være lurt å lære seg å lappe slangen hjemme, så du vet hva du gjør om du punkterer. Husk å ta med verktøy, lappesaker og pumpe på tur, og pass på at pumpa passer til sykkelens ventiler! Sjekk at sykkelen har reflekser foran og bak og på pedalene, ringeklokke og om du sykler i mørket – hvitt lys foran og rødt lys bak. Les mer om vedlikehold av sykkelen i Speiderboka.

PAKK LETT – OG VANNTETT

Sykkelen bør ikke pakkes for tungt, og all bagasjen bør være i sykkelvesker og på bagasjebæreren. Det er ikke lurt å ha sekk på ryggen, fordi det blir tyngre å tråkke og vanskeligere å holde balansen. Pakk vanntett og lett, 10–15 kg bør holde. Pass på så det er omtrent like mye vekt på hver side av sykkelen, og litt tyngre bak enn foran. Det er også praktisk å ha en liten veske på styret med kart, mobil og litt mat til småpauser.

Ta fordypningsmerket sykkel! Se speiderbasen.no.

PLANLEGG TUREN

Turen blir bedre om dere planlegger. Dagsetappene bør ikke være for lange, for eksempel 2–5 mil kan være greit. Har du ikke vært på langtur før, er det lurt å starte med kortere turer for å trene og kjenne på hva du orker. Husk å ta deg tid til pauser. Turen er selve eventyret, og det er ikke om å gjøre å komme fortest frem.

Dere bør unngå tunneler og tungt trafikkerte veier. Ofte er det hyggeligere å ta småveier innom steder og severdigheter underveis. I skogen eller på fjellet er det gjerne grusveier eller gode stier som er fine å sykle på. Det går an å finne egne turkart for sykkelturer.

TRAFIKKREGLER FOR SYKLISTER

Alle som ferdes i trafikken, må følge trafikkreglene. Som syklist er du et kjøretøy, så det er noen andre regler som gjelder enn når du går. Du kan sykle på alle veier der det ikke er skiltet forbudt, som for eksempel motorveier og gjennom mange tunneler. Hold høyre side av veien og husk å vike for trafikk fra høyre om du ikke er på en forkjørsvei. Du kan sykle på fortau, men ikke forstyrr fotgjengerne. Gang- og sykkelveier er fine å sykle på, og mange går langt unna annen trafikk. Sykler du over gangfelt, må du vike for andre kjørende, men du kan også gå av sykkelen og trille over. Husk at du ikke er så godt synlig for bilister, så er du i tvil om de ser deg er det bedre å stoppe og vente til det er klart.

Og husk, bruk hjelm.

God tur!

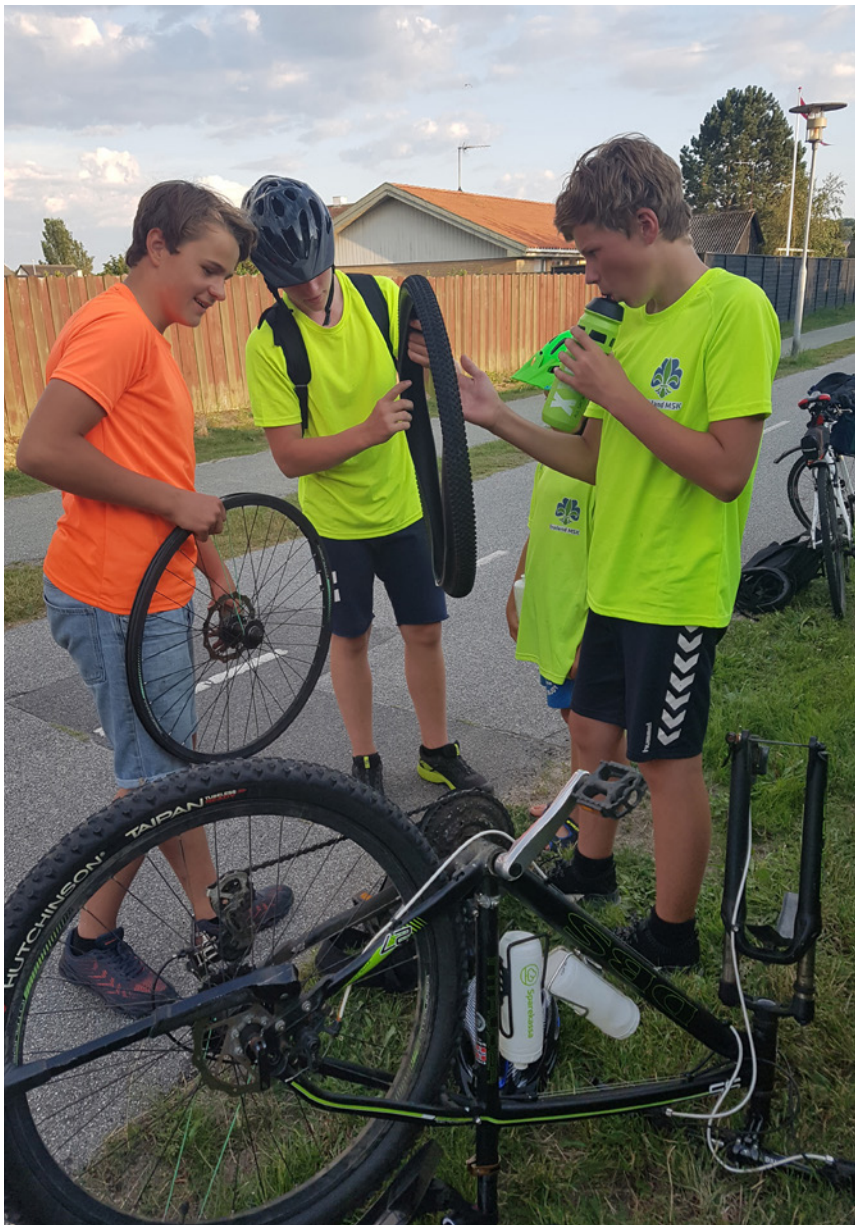

FOTO: GEIR STORNES

Premiequiz

Mål: K-3

Hvordan kan du miste poengene dine i spillet «Den forsvunne røykvender»?

- ◯ Hvis du må være med på dugnad.
- ◯ Hvis du må stå i matkø.
- ◯ Hvis du møter leirkjæresten din.

Hva sier speiderhoroskopet vårt om hva du bør gjøre i høst hvis du har bursdag mellom 19. februar og 20. mars?

- ◯ Skaffe deg en drikkeflaske.
- ◯ Ta med makrell i tomat på neste patruljetur.
- ◯ Spise mest mulig Nugatti.

Hvor mange steder heiste speiderne fra Drøbak/Frogn speidergruppe flaggene på 17. mai?

- ◯ 8
- ◯ 13
- ◯ 17

Fra hvilket land kom forskeren Marie Curie?

- ◯ Fra Polen.
- ◯ Fra Sverige.
- ◯ Fra Frankrike.

Hva mener Hedda, 12 år, at det er viktig å ha med seg på patruljetur?

- ◯ Myggmiddel og godteri.
- ◯ Førstehjelpsutstyr som alle vet hvor de kan finne.
- ◯ Vannflaske og Antibac.

Hva gjorde Filip Feliks Rong med pengene han tjente på plantesalg?

- ◯ Han kjøpte en robåt.
- ◯ Han sparte dem til sommerferien.
- ◯ Han ga dem til Speideraksjonen.

Hva er spesielt med ulven, sammenliknet med andre rovdyr i Norge?

- ◯ Ulven liker seg best i flokk sammen med andre ulver.
- ◯ Ulven gjemmer mat på forskjellige steder.
- ◯ Ulven kan lett bli tam.

Vinnere av premier fra Speider-sport i SPEIDEREN nr. 2/20: **Kristian Lunde** fra Vikhamar speidergruppe vant Speiderboka, og **Wilmer Malmo** fra Hvaler sjøspeidergruppe vant en Silva Scout hodelykt – perfekt på tur når det er mørkt!

Neste gang kan det være du som får en flott premie fra Speider-sport!

Svarfrist: 30. september.

Finn rett svar i bladet!

Vinn

eller

Navn: .....

Adresse: .....

Postnr./sted: .....

Telefonnummer: .....

E-post: .....

Hvis jeg vinner, vil jeg helst ha

◯ Speiderboka ◯ Silva Scout Hodelykt

KLIPP UT, ELLER KOPIER SIDEN, OG SEND DEN TIL:
Norges speiderforbund,
Postboks 6910 St. Olavs plass,
0130 Oslo. Merk konvolutten med SPEIDEREN

DU KAN OGSÅ SENDE SVARSIDEN PÅ E-POST:
kk@speiding.no
Skriv SPEIDEREN i emnefeltet

TEKST OG FOTO: REGINE SKOGMO GRØTTE

Smuldrepai på primus

Høsten er naturens spiskammer; det modnes overalt. Bær, frukt, snart sopp. Alle turer bør ha en knakende god turdessert, og høsten er en kjempemulighet for kortreist mat.

Mål: F-4, K-7

Denne desserten begynner du å lage mens du går. Du kan lage paideigen på forhånd, eller ta med ingrediensene og lage på tur. Fyllet plukker du underveis, eller der du skal spise.

TIL ÉN PERSON TRENGER DU:

50 g mel (eller 1 dl)
25 g sukker (eller 1,5 strøken ss)
50 g romtemperert smør
1 håndfull bær
Primus
Stekepanne med lokk
Skje til å spise med

SLIK GJØR DU:

1. Bland mel og sukker. Bland så i smøret. Det letteste er å blande med hendene i en bolle.
2. Smuldre halvparten av deigen i pannen, strø på blåbær, og smuldre over resten.
3. La paien stå med lokk i 15 minutter på lav varme. Sjekk innimellom at den ikke svir seg.
4. Ha i en kopp eller på en tallerken og nyt!

Liker du ikke blåbær?

Skjær et halvt eple i små terninger, bland med litt kanel og sukker, og erstatt blåbærene med det. Du kan også prøve andre bær og frukt som bringebær, kirsebær, og pære.

Tåler du ikke gluten?

Bytt ut melet med 50 g Toro Fin glutenfri kakemiks.

I denne spalten får du tips om oppskrifter som du kanskje ikke har prøvd før, og som samtidig er enkle! Det er også lov å mikse og trikse, og bytte ut ting du ikke liker med noe annet. Mat på tur skal være enkel, næringsrik, og god!

NY

Speiderposen Mammut Perform –7
er en perfekt høstpose til speidere.
Selges i flere lengder og farger!

FIBER ~~2599,~~ 2199,–

DUN ~~3999,~~ 3399,–

Foto: Iver Gjendem / Speider-sport • Speidermodells: Sobveig Dupvik / Rælingen speidergruppa

UTSTYR TIL
EVENTYR
speider-sport
Speidersport.no
Sjekk vårt store utvalg
av hengekøyer, tretelt
og tilbehør i nettbutikken.
SE ALLE
HENGEKØYER
PÅ NETT
Foto: Ivar Gjendem / Speider-sport • Speidermodell: Ragnhild Djupvik / Rælingenspeidergruppe

TEKST: KIRVIL KAASA

En annerledes vår

Brått ble det stopp: Jobb og skole hjemme, ikke klemme. Ingen speidermøter eller patruljeturer, men mange fant nye måter å være sammen på. **Hvordan har det vært å være speider denne våren?**

Nora Leikvang Sollie (14), peff i patruljen Falk, Vanvikan speidergruppe

– Jeg har savna turer og møter, særlig å være med venner og å lære nye ting. Vi hadde planlagt en tur til Dovre i sommer, men den er dessverre avlyst. Nå er vi i gang igjen med møter og turer, og forrige helg var vi på hengekøyetur med troppen. I går hadde vi patruljemøte. Vi holder på å bygge tre plattinger til lavvo på leirplassen til gruppa.

Brede Hoaas, (12), ass. i patruljen Ulv, 1. Risør speidergruppe

– Det har vært greit, det var ikke speider-møter den første tiden, så det ble en pause. Jeg merka ikke så mye til det, for det var mye skolearbeid som tok en del tid. Men etter hvert ble det litt kjedelig. Jeg savnet å være sammen med de andre i patruljen. I sommer skal jeg og en annen fra patruljen på tur i flere dager med Svanen, en ganske stor seilbåt. Det har jeg ikke gjort før. Jeg gleder meg.

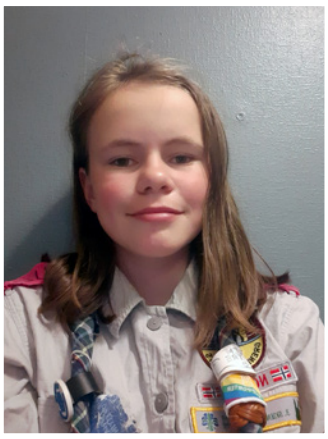

Frode Leikvang Sollie,
gruppeleder og troppsleder,
Vanvikan speidergruppe

– Vi har ikke gjennomført digitale speidermøter, men har lagt ut tips til aktiviteter og merker, blant annet Koronamerket. Motivasjonen knytta til speiderarbeidet kan gå litt opp og ned, så det var faktisk godt med en pause nå i vår. I mai, da det ble lov å møtes igjen, var det artig å se hvor ivrige speiderne var, og det var godt oppmøte på kano- og hengekøyeturen vår!

Amalie Kals Flock (13),
speider i patrulje Skogdue, 3. Skien speidergruppe

– Det har jo vært litt spesielt på grunn av koronaviruset, men vi har hatt møter på nett og har tatt merker sammen online, både God tørn-, Lek-, Baker- og Koronamerket. Og så hadde hele troppen hjemmeleir. Vi møttes på skjerm da også. Det kan bli litt mye skjerm innimellom, men speidermøtene var en god pause fra å ha skole på skjerm. Jeg har savnet å møte de andre. Vi liker å leke masse, tulle og tøyse i patruljen, det blir ikke det samme når vi bare møtes online.

Etter at vi startet opp igjen, har vi øvd oss på å padle. I sommer skal vi ha leir på speiderhytta. Vi skal lage hengekøyer av gamle fiskegarn. Jeg gleder meg veldig.

Sten Høgli
gruppeleder og flokkleder,
1. Risør speidergruppe

– Vi satte raskt i gang med hjemmespeiding for flokken, mens for troppen la vi speidingen litt på is. Småspeiderne fikk forskjellige oppgaver de skulle løse hjemme. Rett før alt ble stengt ned, hadde vi hengt opp en fuglekasse, og vi ledere fulgte med på aktiviteten i den gjennom våren. Vi tok bilder fra reirbyggingen startet og delte med småspeiderne våre, men da det var kommet flere egg, lot vi kasse og fugler være i fred.
– I påska hadde vi hjemmeleir for flokken og troppen, og på St. Georgsdagen oppfordret vi alle til å gå med speiderskjerfet på hele dagen, ta bilder og dele i Facebook-gruppa vår. Jeg brukte skjerfet på jobben min hos Rema 1000. Veldig mange kunder spurte om hvorfor speiderskjerfet var en del av antrekket da jeg satt i kassa den dagen!
– På Facebook-gruppa for speiderledere i NSF så jeg at Furnes speidergruppe la ut melding om at de hadde ledig plass til speidere som ville bli med på en flere dagers båttur i sommer. Så det skal to av våre troppsspeidere, i tillegg til én voksen leder, gjøre.

Enny Balac, troppsleder i 3. Skien speidergruppe:

FOTO: ENNY BALAC

– Da jeg hørte at alt var avlyst, var jeg veldig skuffa, for troppsmøtene er ukas høydepunkt! Men så kom vi fort i gang med møter på skjerm, og det var gøy å tilpasse dem på best mulig måte. Det var jo kjipt ikke å kunne være sammen, men ti ganger bedre å møtes på skjerm enn ikke i det hele tatt. Og så er det jo sånn at en speider gjør sitt beste i motgang og vansker.

– Det jeg savnet mest, var å se patruljedriften, hvordan speiderne samarbeider i patruljen og hvordan patruljene fungerer sammen. Ofte når de får en oppgave som er vanskelig, møter de utfordringene med latter i stedet for med stress. De er yngre og løser ting på andre måter enn det jeg gjør, og det er gøy å se.

De fleste har vært positive til programmet vi har hatt i korona-tiden. Patruljene har også vært med på å bestemme hva de ville jobbe med og hvordan. Mange av merkekravene handler om samar-beid, og jeg trodde det ville bli en større utfordring, men speiderne taklet det bra.

Rett før midten av mai kom vi i gang igjen med fysiske møter. Det første møtet var et kanomøte. Det er lett å gjennomføre når vi må holde litt avstand. Alle var spente, man merket det, men da møtet begynte, var det som før koronaen. Vi har hatt enda to troppsmøter med kanoaktivitet etter det. På det siste møtet var stemningen helt super. Vi hadde en patruljekonkur-ranse i padling, og speiderne hadde savnet å konkurrere, så de ga alt – noen kastet seg til og med ut av kanoen på de siste meterne for å dra den over mållinja. Jeg vet ikke om det egentlig hjalp, men gøy var det i alle fall!

Anders Brennset Gjerland (11),
speider i patrulje Falk, Systrond speidergruppe:

– Det var kjedelig ikke å ha vanlige speidermøter og annerledes og litt rart med digitale møter. Vi har gjort forskjellige ting på de digitale møtene, som kahoot, og så har vi hatt ukesoppdrag. Ett av dem var en speider-skjerf-utfordring: Vi skulle flytte skjerfet fra golvet med foten og få det til å lande rundt halsen. Det var ikke så vanskelig – jeg fikk tips fra en film av noen som gjorde det. Så filma vi at jeg også klarte å få skjerfet rundt halsen og sendte det til speiderlederen vår.

– Vi har hatt Speideraksjonen også. Mamma hadde bursdag og da kom det familie på besøk som jeg fikk til å støtte aksjonen, og så ringte jeg til Tante og fikk henne også til å gi. Jeg samlet inn 800 kroner, og da fikk jeg speideraksjonsmerket.

– Etter at vi begynte med vanlige møter igjen, synes jeg at det er blitt ganske mye bedre! Vi har vært på haik med patruljen og uten voksne, og så på troppstur. Vi holdt avstand og brukte Antibac. Det gikk helt fint.

Kristine Karlsen (17),
rover i 6. Narvik speidergruppe

– Vi har ikke hatt møter eller turer i vår, siden vi ikke kunne være sammen eller reise noen steder, og jeg har savna de andre. Vi er cirka ti rovere i laget, og vi hadde planer om en rovertur til speiderhytta, men den ble jo avlyst. Før sommerferien skal gruppa ha et avslutningsmøte med bål. I sommer blir det nok ikke noen aktivitet, siden det har vært så usikkert hva vi kunne få lov å gjøre.

SPEIDERAKSJON MED PLANTESALG

– Speiderne var sporty og stilte opp på det vi lagde i stand for dem, forteller **Svein Magnussen**, enhetsleder i Øygarden speidargruppe. – Vi hadde digitale møter hvor vi blant annet bakte og spilte yatzy. Til påske kjørte vi rundt med overraskelses-pakker til speiderne, med appelsin, Kvikk-Lunsj og tau til knuter og en oppfordring om å komme seg ut i skogen med familien. Vi lagde også rebusløp som de kunne gjøre.

Covid-19-pandemien kunne ikke hindre Øygarden-speiderne i å gjennomføre Speider-aksjonen 2020. Speiderne kom på mange kreative ideer for å samle inn penger. Noen hjalp med husvask eller med hagearbeid, andre pantet flasker, saget ned trær, hjalp å bore/banke vekk stein eller ryddet plast i fjæra.

Filip Feliks Rong (11) hadde lenge planlagt å plante avleggere fra stueplanter og selge dem for å tjene lommepenger til sommerferien. Når april kom, og det viste seg at det ikke var mulig å gå med bøssene, bestemte han seg for å selge avleggerne til inntekt for Speideraksjonen. Han fikk god hjelp fra sin søster Julia (8) og Trym Turøy Magnussen (10). De gjenbrukte blikkbokser som blomsterpotter. En halv time etter at salgsannonsen ble lagt ut på Facebook , var alle de 32 avleggerne solgt! Det var mange flere som ønsket å kjøpe, men dessverre ble det tomt både for avleggere og blikkbokser. Gleden over å gi var enorm, og flere kjøpere vippset litt mer enn den fastsatte prisen.

Filip Feliks

FOTO: MAGDALENA RONG

Simen Halderaker Husby, leder i Longship group, 41. Oslo Ullevål speidergruppe:

– Det har vært spennende, en helt ny utfordring! Det var litt slitsomt å måtte finne nye løsninger hele tida, men det er veldig kjekt å se at det har funka. Speidernes innsats har bidratt til det, de har vært både tålmodige og hjelpsomme. Vi starta med et møte på skjerm allerede 13. mars, og vi har hatt fire-fem felles samlinger i uka for speidere i flokk og tropp. Speiderne var ivrige og takknemlige, de satt hjemme og møtte ingen andre i starten enn søsken og foreldre. Fem-seks av dem var med på de fleste møtene, to var med på absolutt alle. Heldigvis kunne vi starte opp igjen med fysiske møter akkurat da jeg hadde gått tom for ideer, så det passa bra.

Hver lørdag hadde vi et to timer langt leirbål på nett. Det var den store hiten. Vi hadde forskjellige leker, som henteleken, og etter hvert varianter av den, som «Hent en ting du en gang glemte å ta med på speidertur». Mimeleken funka også bra. Med litt tålmodighet og vilje til å prøve og feile, fikk vi til mye. Tilbakemeldingen fra foreldrene var at slik kontakt var sårt tiltrengt.

Jeg savna å være med speiderne mine, å møtes på skjerm blir jo ikke det samme. Men det å gjøre det beste ut av situasjonen, er noe jeg synes er så fint med speideren.

Kapasiteten min varierer en del, men det har gått helt fint. Noen ganger har jeg hatt DEN planen på forhånd, på andre møter har vi tatt det mer på sparket. Da har jeg spilt på speiderne, og det har blitt bra, dét også. For speiderne var det nesten nok bare å logge på, treffe de andre og meg og slippe å tenke på noe annet.

Det har vært en minnerik tid, tross alt, og det får meg til å tenke på en eldre leder som er med oss av og til. Han har fortalt om landsleiren på Notodden (i 1985, red. anm.), da det var flom og hvor spennende og annerledes det var. Jeg ser for meg at jeg, om mange år, når jeg blir gammel, skal fortelle små speidere om da vi hadde speiding i karantene. «Wow!» sier de, og når de kommer hjem og spør foreldrene om de også var med på koronaspeiding, får de høre «Ja, det husker jeg. Jeg hadde nemlig samme speiderleder som deg, jeg!»

I mai hadde Simen og speiderne troppstur med smittevern. Alle fikk ferdigsmurte matpakker til haiken.

Roverne tok seg av all matlaging og servering på turen for å begrense risikoen for koronasmitte.

8. mars: 169 registrerte smittede i Norge. De fleste er blitt smittet i Østerrike og Nord-Italia.

11. mars: Forbud mot innendørs arrangementer med over 500 deltakere.

12. mars: Norges speiderforbund avlyser alle nasjonale arrangement fram t.o.m. 30. april. Oppfordrer grupper, kretser og korps til å avlyse alle fysiske speidermøter, men til å møtes på andre måter.

18. mars: Facebookgrupper for speiderledere, rover og peffer og asser for utveksling av tips, ideer og erfaringer. Stadig flere speidergrupper kommer i gang med nettmøter og hjemmeaktivitet for speiderne sine.

24. mars: Tiltakene for å stoppe smittespredningen forlenges og reglene skjerpes: Folk må holde to meter avstand inne og ikke være fler enn fem sammen ute.

Alltid beredt til koronadugnad

Da den vanlige speideraktiviteten ble satt på vent på grunn av koronaviruset, mobiliserte speiderne ut fra mottoet «Alltid beredt». Dermed ble speidermerket Korona-dugnad skapt. Det er tilpasset ulike aldersgrupper fra seks år og oppover, og går ut på at speidere i alle aldersgrupper skal gjennomføre ulike merkekrav som handler om både smittevern og om å ta ansvar for andre og seg selv gjennom sosial aktivitet.

– Vi er beredt når det trengs, og det er verdifullt nå, sier speidersjef Håvard Djupvik.

Smaalenenes avis 18. april

17. april: Speidergruppene kan gjennomføre utendørs aktiviteter med inntil fem deltakere. Man skal ha god hånd- og hostehygiene, unngå nærkontakt og holde minst to meter avstand.

26. februar: Koronaviruset blir påvist i Norge for første gang

MARS APRIL

12. mars: Det første koronadødsfallet i Norge. Regjeringen varsler at alle skoler, barnehager, universiteter og høyskoler blir stengt. Frisører, hudpleiere, treningssentre, svømmehaller o.l. må lukke dørene. Alle fritidsreiser frarådes. Arrangementer med mer enn 50 deltakere blir forbudt i Oslo.

18. mars: Speiderstyret oppfordrer gruppene til å legge til rette for en god tørn i lokalsamfunnet fra frivillige speidere, rovere og ledere.

19. mars: Regjeringen forbyr opphold på hytte utenfor egen hjemkommune.

30. mars: Årets NM i speiding blir avlyst.

18. april: Alle nasjonale speiderarrangement ut juli blir avlyst eller utsatt.

18. april: Vårens samling for kretser og korps (KL-KS) gjennomføres som nettmøte og strømmes.

Nå kan du ta korona-merke

Norges Speiderforbund har laget et Korona-dugnadsmerke. Åfjord speidergruppe vil kjøpe inn og dele ut slike merker til alle barn og unge som utfører merkekravene.

Fosna-folket 30. mars

3.–13. april: Hjemmeleir for alle speidere. I hagen, på terrassen, i hengekøye, under stuebordet …

1.–30. april: Speideraksjonen gjennomføres digitalt. Mange speidere er kreative og samler inn uten å gå med bøsser.

Småspeiderne fra Myrvoll speidergruppe sjekker at de ikke står for nært hverandre.

Alltid beredt til korona-dugnad

Nå kan norske speidere få et eget aktivitetsmerke for sin korona-dugnad.

EIGIL KITTANG RAMSTAD
eigil.ramstad@laagendalsposten.no

Som veldig mange andre fritidsaktiviteter, så er speideraktiviteten satt på vent. Men som vanlig, så har speiderne mottoet «Alltid beredt», og dermed er alle - fra småspeidere til speiderledere - oppfordret til å bidra.

Norges speiderforbund innstilte for over to uker siden all aktivitet som innebærer fysiske møter, men speidere sitter ikke på rumpa i en utfordrende tid. Få timer etter at den nasjonale unntakstilstanden var et faktum, var planleggingen av speideraktivitet hjemme og på digitale flater i gang.

Stort engasjement

- Det er flott å se det store engasjementet og den positive innstillingen i organisasjonen til å gjøre det beste ut av en krevende situasjon og holde aktiviteten gående for mange tusen speidere som ikke kan møtes som vanlig, konstaterer speidersjef Håvard Djupvik.

Nå er ukentlige møter på nett og speidermerker speiderne kan ta hjemme blitt en del av hverdagen. Det bidrar til at speiderne holder kontakten med venner og kan drive med morsomme, variert og lærerike aktiviteter hjemme.

- Å opprettholde møteplasser for barn og unge, selv om de er digitale, er viktig, understreker speidersjefen.

Lokale oppgaver

Djupvik og resten av styret i Norges speiderforbund gikk også tidlig ut og oppfordret de mer enn 350 speidergruppene rundt i Norge til å gjøre en innsats for lokalsamfunnet sitt.

- Vi er beredt når det trengs, og det er verdifullt nå. Derfor har vi oppfordret speiderne til å forberede seg på å kunne bistå kommunene med håndtering av de mange utfordringene samfunnet står overfor i disse ukene, forteller speidersjefen.

Et speidermerke

Speiderforbundet jobber også med å motivere barn og ungdommer til å støtte opp om den nasjonale korona-dugnaden. Sist uke var speidermerket «Korona-dugnad» på plass.

Det er tilpasset ulike aldersgrupper fra seks år og oppover, og går ut på at speidere i alle aldersgrupper skal gjennomføre ulike merkekrav som handler om både smittevern og om å ta ansvar for andre og seg selv gjennom sosial aktivitet.

I Åfjord kommune tilbyr Åfjord speidergruppe alle barn og ungdommer å ta merket, og vil kjøpe inn og dele ut merket til alle som er interessert, ikke bare speidere.

Laagendalsposten 1. april

7. mai: Det blir åpnet for å gjennomføre gruppearrangementer med inntil 50 personer. Man må holde én meter avstand og følge andre smittevernregler. Flere speidergrupper starter opp aktiviteten igjen, for det meste utendørs. Både møter og turer gjennomføres.

11. mai: Skolene åpner igjen for 5.–13. trinn, men de fleste har fremdeles hjemmeskole i tillegg på grunn av plassmangel på skolene av hensyn til smitteverntiltakene.

6. juni: Speiderstyret vurderer ulike alternativer for gjennomføring av landsleiren i 2021. Endelig beslutning tas i september.

MAI

JUNI

27. april: Skolene åpner igjen for 1.–4. trinn.

23. april: St. Georgsdagen markeres med hjemmeleir og med å gå med speiderskjerf hele dagen.

17. mai: Det blir en annerledes nasjonaldagsfeiring, men mange steder er flaggheising ved speiderne en av tradisjonene som kan gjennomføres.

4. juni: **Hurra!** Det blir Nærleir for alle som vil være med i sommer, med digitalt åpningsleirbål 25. juni og avslutningsleirbål 20. august.

Drøbakspeiderne holder pålagt avstand til hverandre 17. mai.

Småspeidarane slutta av for sommaren med andungebesøk og koronamerket

Småspeidarane i Strand Jørpeland Speidergruppe hadde tysdag avslutning på Jørpelandsholmen.

ELIN MOEN KARLSEN

AVSLUTNING: Småspeidarane hadde avslutning på Jørpelandsholmen.

SØTT BESØK: Ei små andungar besøkte speidarane ei avslutning på Jørpelandsholmen.

BEGGE FOTO: PRIVAT

Strandbuen 29. mai

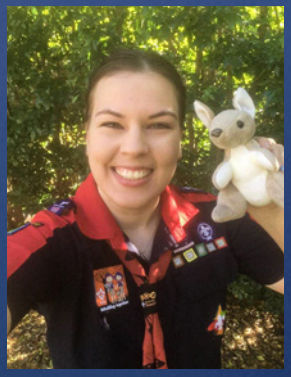
TEKST OG FOTO: HANNE KRISTINE LYBEKK

Da verden stengte ned

Det er ikke alltid enkelt å være menneske, spesielt ikke når hverdagen du kjenner snus på hodet. Den ene dagen sitter du på skolen, den neste får du beskjed om bare å holde deg hjemme.

«Jeg husker godt den dagen Norge stengte», vil de fleste av oss kunne si. Det er ikke lenge siden, men det føles likevel som en evighet. Redselen krøp inn fra alle kanter: Ingen møter med familien, ingen jobb å gå til, reiseforbud, skole på nett og speiding på vent.

Forhåpentligvis går det ikke altfor lang tid før vi kan reise ut av Norge på nye eventyr igjen, blir kjent med andre kulturer og få speidervenner på tvers av landegrenser. Og hvordan har de taklet situasjonen i sine hjemland?

Tegan Bain (24), St. John's Wood Scout Group, Brisbane, Australia:
– I Brisbane har vi hatt få smittetilfeller, sammenlignet med resten av landet. Vi startet tidlig med avstandsregler, og i midten av mai kunne vi åpne skoler, reise på fritidsaktiviteter og ha piknik i parken igjen.

Det har vært vanskelig å være isolert fra venner, og deltidsjobben min er stanset på ubestemt tid. Jeg skulle egentlig på Rover Moot på New Zealand etter påske, men det ble forståelig nok avlyst. Men på den positive siden har jeg fått tid til å drive med masse online-speiding, som JOTI med hjemmeleir, og ta opp kontakten med vennene jeg fikk på World Scout Moot på Island i 2017. Ikke nok med det, jeg har også startet på ledertreningen min.

– Speidergruppa mi flyttet møtene til skjerm, med tips og god veiledning fra Queensland krets, som vi tilhører. Møtene med roverlaget har også vært på nett. Vi har designet t-skjorter, lagd mat og til og med trent sammen. Nettmøtene har fungert overraskende bra for oss så langt, men vi er veldig klare for å ha vanlige møter igjen, så fort det er trygt.

– Hva mener du er det viktigste vi kan lære av dette?

1. Husk hvor viktig det er å roe ned av og til, balansen mellom jobb, studier og fritid kan skli ut iblant.
2. Fortsett å ta vare på lokalsamfunnet og naboene dine.
3. Din omsorg kan gjøre en stor forskjell for mennesker rundt deg og for planeten, selv om du kanskje ikke ser det selv.

Mariyam Isha Ahmed (21), Maldives Girl Guides, Maldivene
– På grunn av pandemien satte landet mitt først i gang med mindre tiltak, og etter en stund ble det innført Lock-down.

Hvis du ikke jobber i det offentlige, innen helse eller er frivillig, må du jobbe hjemmefra. Reiseforbudet gjelder både inn og ut av landet, men også mellom øyene som Maldivene består av. Vi får tildelt bestemte tidsrom til å handle matvarer, og alle sosiale aktiviteter utenfor hjemmet er forbudt.

– Jeg er frivillig på Covid-19 National Emergency Operation Centre. Her jobber jeg og andre speidere blant annet med fordeling av frivillige til ulike oppgaver, adgangskontroll, kommunikasjon i forskjellige kanaler og kriseteam. Jeg startet med kommunikasjonsposten, og nå jobber jeg i administrasjonssteamet for National Disaster Management Authority.

– I kriser blir både jentespeidere, guttespeidere og militære hentet inn som frivillige. Også under denne pandemien blir speidere satt til å løse administrative oppgaver og gjøre en innsats ute i felten.

– Speidermøtene har heller ikke her kunnet gå som vanlig, men jeg beundrer lederne som fremdeles sprer glede, selv i vanskelige tider. Her er noen av nettaktivitetene vi har hatt:
Lens Queens: Innendørs fotokonkurranse.
Keyntheke: Bildequiz
Meere Raha: Matutfordring
Noorul A'laa Noor: Spirituelt program for å øke kunnskapen vår om islam
The Quill Warriors: Prosjekt for dem som vil utvikle skriveferdighetene sine.

– I slutten av mai feires Eid innen islamsk kultur, og mange gledet seg til å samles med venner og familie. Hvordan feiret speiderne denne dagen i år?
– Eid-prosjektet vårt er det arrangementet speiderne ser mest frem til i løpet av året. Vanligvis ville vi ha besøkt sykehjem og liknende institusjoner med prosjektet, slik vi har feiret i mer enn 20 år. Det bød på utfordringer å ikke kunne møtes fysisk, men vi løste det med Zoom-samtaler og feiret dagen digitalt.

– Hva mener du er det viktigste vi kan lære av dette?
1. Vær med familien din mens du kan, og pass å ha en god balanse i livet.
2. Sett pris på øyeblikkene. Ikke ta friheten til å bevege seg fritt rundt som en selvfølge.
3. Ha god smittehygiene. Det er ikke det samme som å ha bakteriefobi, men handler om å ta vare på seg selv og andre.

Også i flere andre land har speidernes innsats under coronapandemien blitt lagt merke til, her er noen eksempler:

Pakistan
Det startet med en god ide fra en lokal speidergruppe: Mestringsutfordringer som sendes til speiderne hver dag, enten på melding eller via Facebook. Utfordringene passer alle aldre, og kan for eksempel være "Lag middag sammen med moren din", "Lag et vannfilter". Å lage origamifigurer (brette papir på avanserte måter) og lese- og skriveoppdrag var også en del av oppgavene.
– Vi i Pakistan Girl Guides ble så inspirert at vi har bedt om tillatelse til å dele prosjektet med resten av landet, forteller Sanubar Feroz Ali fra organisasjonen.

Zambia
Lokale speidere har hjulpet helsetjenesten i landet med å lære befolkningen om viruset, hvordan det sprer seg og hvordan man kan beskytte seg mot det. De har laget kampanjeplakater og hjulpet til med å dele ut såpe til innbyggerne. I byen Kalulushi, et godt stykke nord for hovedstaden Lusaka, hjelper speiderne til med å rengjøre markedene og instruere selgerne i sikker handel. Speidernes viktige hjelpearbeid i vanskelige tider som disse har fått mediedekning gjennom både radio- og TV-stasjoner. ❖

Kilde: scout.org

TEKST: TIRIL THORVALDSEN FOSEN I **ILLUSTRASJONSFOTO:** KIRVIL KAASA

Klær er en klimaversting!

Mål:
S-8, L-2

Å kjøpe færre nye klær er en enkel måte å gjøre en forskjell på, både for miljøet og lommeboka.

Klesindustrien er en av de mest forurensende industriene i verden. I tillegg er i gjennomsnitt hvert femte(!) plagg vi har i skapet ubrukt. Det å produsere klær krever enorme mengder vann og en stor mengde CO2. Ifølge Fretex går det med ca. 1 400 liter vann for å lage en t-skjorte, noe som tilsvarer mer enn 10 fulle badekar. Å produsere klær til en gjennomsnittlig skandinav for ett år tilsvarer CO2-utslipp for 2 000 kilometer bilkjøring. I løpet av 20 år blir det like mye som en kjøretur jorden rundt. Så hvordan kan vi gjøre en forskjell? Jo, ved å kjøpe færre klær! Her er noen forslag til hvordan.

UNNGÅ FRISTELSER

Det er lurt å unngå fristelser når du prøver å styre unna kleskjøp. La være å ha shoppeapper på mobilen. Det er lett å sitte og scrolle etter klær du synes er fine, så det lureste er å slette appene. Da slipper du å bli fristet. Unngå å gå inn i klesbutikker og ikke prøv klær.

BYTTE KLÆR

For de fleste er det viktig å føle seg bra, og for mange er klærne en del av dette. Hvis du ikke lenger synes at du oppnår det med de «gamle» klærne dine, er det gull å bytte med venner! Et lite bytte gjør ofte at du ser litt annerledes på ting. Dermed kommer det to gode ting ut av å bytte klær med venner: Alle får noe «nytt» uten at det koster noe, og du innser ofte at plaggene du byttet bort ikke var så kjedelige likevel.

SPØR FORELDRE

Foreldre kan faktisk ha noen plagg eller sko som er litt freshe. Forklar om shoppestoppen din, noe som sikkert imponerer de voksne, og spør om du kan få låne det du synes er fint. Hvis du får dem til å rydde i klesskapet og de finner ting de ikke lenger har lyst på, så kan du kanskje få noe også?

REPARER!

Hvis du har fått et lite hull i buksa, knappen har falt av eller glide-låsen er ødelagt, trenger du ikke å kaste plagget! Det finnes mange oppskrifter og videoer på nettet på hvordan du kan reparere det.

SY OM PLAGG

Du kan også sy om gamle klær! Blant annet Ingridbergtun.blogg.no og jennyskavlan.com gir gode eksempler på hvordan du kan lage helt nye plagg av noe som kanskje er litt gammelt og kjedelig. Det er overraskende enkelt, og du trenger ikke å ha sydd mye fra før!

FÅ OVERSIKT OVER HVA DU HAR I KLESSKAPET

Kanskje du finner noen plagg du hadde glemte at du har? Prøv også ut nye og spennende kombinasjoner av klærne!

TENK PÅ HVORDAN DU VASKER KLÆRNE

Et godt tips er å vaske klærne dine sjeldnere og mer skånsomt. Da blir de ikke så fort slitt, og de varer lenger.

UTFORDRE DEG SELV TIL SHOPPESTOPP!

På fremtiden.no har de en shoppestopp-challenge man kan melde seg på. Der kan man velge hvor lenge man vil utfordre seg selv på å ikke kjøpe klær. Enten om du vil prøve å gjennomføre en måned, ett år eller noe imellom.

Shoppestoppregler:

1. Ikke kjøp nye klær.
2. Unntaket er undertøy og sokker – det kan du kjøpe nytt.
3. Det er lov å bytte, leie eller få klær.
4. Du velger selv hvor lenge shoppestoppen varer.
5. Dersom det er noe du virkelig trenger, er det lov å kjøpe brukt.

Er du med?

Kilder:
- https://www.fretex.no/hovedmeny/miljo/hva-blir-toyet-til/klaer-og-miljo/hva-gjor-klesforbruket-ditt-mot-miljoet
- https://www.framtiden.no/shoppestopp-2020.html

FOTO: BECCA MCHAFFIE

F-9,
L-10

TA ET MERKE

TEKST: AMALIE DALHAUG HALLELAND I **FOTO:** ODD ARNE BØRSET

Svømming

Er du **førstemann uti** på årets første solskinnsdag, eller liker du kanskje bedre å svømme i svømmehall? Har du lyst til å prøve isbading?

MERKEKRAVENE:

- ☐ Vurder risikoen ved forskjellige vannaktiviteter.
- ☐ Vis at du kan hoppe eller stupe fra minst 3 meter.
- ☐ Finn ut hvor langt/lenge du klarer å svømme under vann.
- ☐ Svøm minst 300 meter ved å bytte mellom minst tre svømmestiler. Øvelsen bør gjennomføres ute (ikke i basseng), forutsatt at sikkerheten er ivaretatt.
- ☐ Vis at du kan svømme minst 500 meter i basseng.
- ☐ Organiser en sikker vannaktivitet for andre.

I fordypningsmerket svømming kan du og de andre roverne møtes for å trene svømmeteknikk, hoppe fra stupebrett og svømme under vann. Dette er en kjekk fellesaktivitet for hele laget. Fordel ansvaret for de ulike aktivitetene mellom dere, men gjør en felles risikovurdering på forhånd og underveis.

EN ISKALD UTFORDRING!

Noe som blir stadig mer populært, er vinterbading, eller isbading der det blir så kaldt. Det er en morsom og utfordrende aktivitet som dere kan prøve etter at dere har tatt merket! Vær ALLTID flere sammen og bad der det er lett å komme seg raskt opp av vannet: Det er krevende å svømme og puste rolig i kaldt vann. Tips for en god opplevelse med bading ute vinterstid, er å ta med varm drikke og gjerne ha en varm hytte eller en lavvo når en kommer opp fra vannet. Bading i kaldt vann er både gøy og forfriskende, men viktigst er nok den enorme mestringsfølelsen det gir å hoppe ut i iskaldt vann.
(Er du og laget ute og bader, så del gjerne bilder av det med #speiding og #speiderbad). ❖

MILJØ

TEKST: AMALIE DALHAUG HALLELAND
FOTO: THOMAS KELLEY - UNSPLASH

Mål: S-7

Ren skog gir renere hav

FOTO: MILK-TEA - UNSPLASH

Hva har skogen med hvalen og annet liv i havet å gjøre? Ganske mye, faktisk. Og hva er plåing?

Verden står overfor mange store problemer, koronakrisen, klimakrisen og forsøplingskrisen. Forsøpling i havet er en problematikk som har vært høyt på dagsorden de siste årene.
Det ikke like mange tenker over, er at boss, eller søppel, fra andre steder enn strandsonen kan være svært problematisk for dyrelivet både der og i havet.

Dyr som lever i områder med mye forsøpling spiser avfallet, dette gjelder spesielt for fugler. Det er veldig skadelig for dem å ha et plast- og metallbasert kosthold!
En annen negativ effekt av avfall i skog og mark, er at dyr, fugler og vinden kan frakte dette rundt til andre områder og mikroplast blir fraktet med regnvann, bekker og elver. Endestasjon for dette avfallet er havet og innsjøer.

ADOPTER ET STYKKE SKOG

For å forebygge dette og hjelpe dyrelivet, hva med å gå sammen, roverlaget eller patruljen, og «adoptere» et stykke natur i nærområdet? Det kan være skogen rundt deres hemmelige møteplass, langs populære turstier eller veier som ofte ikke er ryddige. Finn fram til områder som ligger bortgjemt eller ikke får så mye oppmerksomhet og omsorg, rydd dem, pass på dem og ha møtene eller turene deres der.

Det kan ofte være mer overkommelig enn å rydde en hel strand. Gjør det gjerne til et prosjekt der dere rydder et område og lager et leirsted. Kjenn på hvordan det blir «deres» lille område som dere vil at det skal fortsette å være hyggelig å komme til.

PLÅING?

Også når dere går på tur andre steder kan dere bidra, særlig på kortere turer der dere lett kan kvitte dere med avfallet på en forsvarlig måte. Plogging har vært populært de siste årene, en treningsform der en jogger og plukker boss underveis. Om dét ikke er noe for laget, senk terskelen og ta med poser til avfall på tur, og innfør gåing og plukking – plåing! En kjekk og meningsfylt aktivitet som krever minimalt med planlegging, og som også kan bidra til gode samtaler og godt samhold i laget.

Ta turen og plukk både for hvalen, fisken, fuglen og ekornet og for dere selv! ❖

TEKST: KIRVIL KAASA I **FOTO:** CF SALICATH

Har du allemannsvett?

Allemannsretten er retten til å ferdes fritt og oppholde seg i utmark i Norge, uansett hvem som eier jorda, og til å høste fra naturen. Det handler om både frihet og ansvar.

Med allemannsretten følger det flere plikter. En av dem er å ta godt vare på naturen og ikke etterlate spor. I speideren sier vi at vi bare skal la to ting være igjen på en leirplass når vi forlater den – en takk (til grunneieren) og ingenting. Det et supert utgangspunkt for sporløst friluftsliv!

Allemannsretten er ikke unik for Norge, men utenfor de nordiske landene er en slik rett ikke like selvsagt. I en del europeiske land er den begrenset, blant annet fordi befolkningstettheten er så høy.

DYPE RØTTER

Allemannsretten ble lovfestet i friluftsloven i 1957. Før det eksisterte den som tradisjoner og uskrevne regler. Loven har derfor dype røtter i kulturarven vår. Allemannsretten gir deg mulighet til å bade, sette opp telt, tenne bål, prøve fiskelykken i sjøen, fortøye båten din og høste sopp, bær og blomster fra naturen – med noen viktige begrensninger.

ALLES ANSVAR

Absolutt alle som ferdes i naturen har et ansvar for å gjøre det på naturens premisser. Vi skal unngå å forstyrre dyre- og fuglelivet og vi skal oppføre oss slik at vi ikke skader trær, busker og andre planter. Men vi skal også ta hensyn til andre mennesker, enten de er grunneiere, de bor eller har hytte i områdene vi oppholder oss i, eller de også er på tur. ❖

QUIZ

Ta quizen og sjekk hvor mye du kan om sporløs ferdsel og allemannsretten – eller «allemannsvettet»:

1. Du er ute i skogen og griller pølser. Hva gjør du med søpla når du er ferdig
   a. Brenner plast og papir på bålet, det er praktisk. Tar med resten hjem.
   b. Tar det med hjem eller til nærmeste søppelcontainer og kaster det der.
   c. Brenner papirsøppel på bålet og tar med resten hjem og kildesorterer.

2. Du er på fjellet med sykkelen din. Hva har du lov til å gjøre?
   a. Jeg holder meg til grusveier og til stiene som er merket med røde T-er, bare der er det lov å sykle.
   b. Jeg sykler mest på stier, men der det går an, sykler jeg utenfor stiene også, bare jeg passer på at jeg ikke skader naturen eller forstyrrer dyr eller fugler. Jeg har sjekket at jeg ikke er i et naturreservat der strengere lokale regler kan gjelde.
   c. Det er lov å sykle på alt av stier mellom 15. april og 15. september.

3. Du er på tur i skogen og vil tenne et bål. Hva gjør du?
   a. Tenner bål på svaberget – for da er det ikke gress og lyng som tar fyr rett ved. Kanskje varmen gjør at berget sprekker opp, men da kan andre ha glede av sprekkene i over tusen år!
   b. Bruker en bålplass som allerede eksisterer, slik at det ikke skal bli så stygt. Er det ingen slik plass i nærheten, finner jeg et sted å tenne bål hvor det gjør minst mulig skade.
   c. Lager ny bålplass, selv om det finnes en der fra før. Det er lite som er så idyllisk som mange bålplasser i naturen.

4. Du planlegger en kanotur en helg og lurer på hvor dere skal dra. Hva gjelder her?
   a. Vi må spørre grunneier om vi kan ha kanoene liggende på bredden der vi slår leir.
   b. Vi kan ikke padle gjennom naturreservater.
   c. Vi kan padle fritt på innsjøer og elver og kan ha kanoen liggende på bredden på en helgetur.

5 Du er ute og går, og kommer til en nysatt potetåker. Hvis du krysser den, kommer du fortere frem – hva gjør du? ?
   a. Går rundt åkeren, siden allemannsretten ikke gjelder for dyrket mark.
   b. Går rett over åkeren, allemannsretten sier at det har jeg lov til.
   c. Tar av meg skoene, slik at det ikke blir merker etter meg, men tar med meg noen poteter på veien – jeg vil prøve om jeg får dem til å gro hjemme i min egen hage.

6. Allemannsretten gir oss lov til å telte fritt i utmark i Norge. Men hva er reglene for teltingen?
   a) Det er lov å telte ute så lenge du vil på samme sted mellom 15. april og 15. september.
   b) Det er lov å telte hele året, men teltet må stå minst 150 meter fra bebodde hus og hytter. Etter to dager, må du finne deg en ny leirplass, hvis ikke du har fått tillatelse fra grunneieren til å la det stå lenger enn det.
   c) Det er lov å telte hele året så lenge du vil, hvis du setter opp teltet minst 500 meter fra nærmeste bebodde hus eller hytte. Teltet bør helst gå i ett med naturen.

7. Har du lov å sanke ved til eget bål mens du er på tur i naturen?
   a) Ja, men bare døde trær/kvister, og bare så lenge det er til eget bruk.
   b) Nei, man skal alltid ha med seg ved hjemmefra hvis man skal lage bål ute.
   c) Selvfølgelig, men bare hvis man tar de trærne som er stygge.

Kilde: Norsk friluftsliv

FIKK DU ALT RETT?

Fasit: 1: b/c, 2: b, 3: b, 4: c, 5: a, 6: b, 7: a

1–3 rette: Så bra at du er interessert i sporløs ferdsel og det å ta hensyn til både dyr, planteliv og andre mennesker, men du bør kunne litt mer om hva allemannsretten innebærer før du drar på tur neste gang.

4 – 6 rette: Ikke så verst! Du vet allerede en god del om temaet. Snart er du i mål!

7 rette: Helt topp! Praktiserer du alt dette på tur, er du med på å ta godt vare på naturen. Du har allemannsvett!

Vil du vite mer? Se nettsiden **norskfriluftsliv.no/hva-er-allemannsretten**

#speiding

Så fikk vi være SAMMEN igjen, ha det gøy på møter, turer og leir, selv om vi måtte gjøre det litt annerledes. Her er bilder speidere over hele landet har delt på Instagram med emneknaggen **#speiding. Del du også, da!**

@1.bjorkelangen

@1.skjold_speidergruppe

@cecilie.strand

@cha.rover

@cecilie.strand2

@randabergspeidergruppe

@rjukanroverlag

@cinnabarius

@vestfoldspeiderne

@reginesg

@elibrit

@mokkiz85

@wandrefalck

@hildestoraa

@geir.hamre

@markento_privat2

@hortenms

@hraknerud

@nonstop_roverlag

@sofiehnilsen

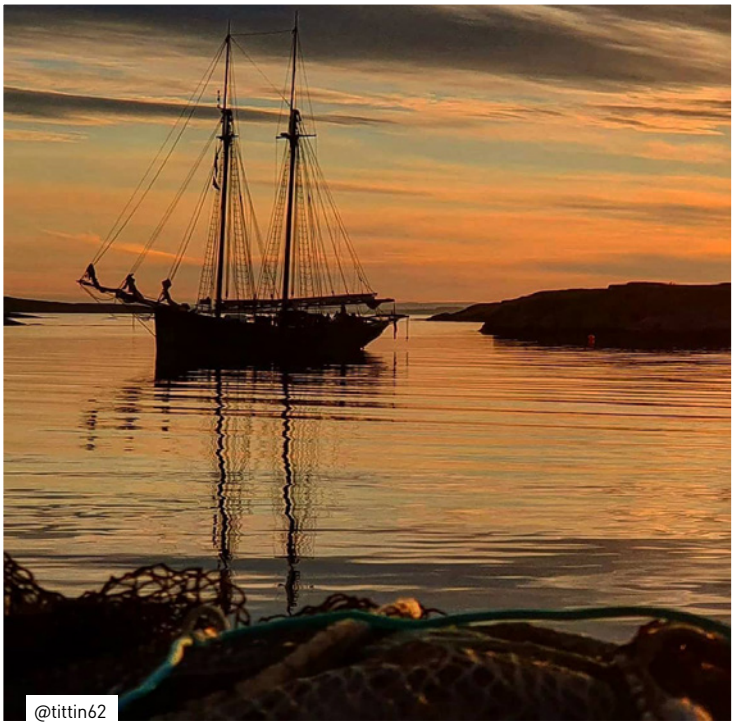

@stulrix

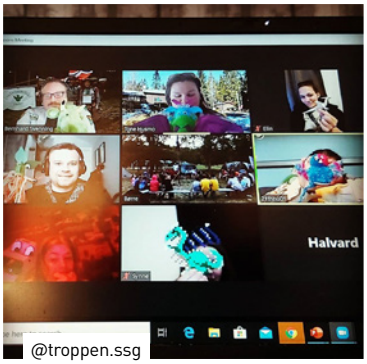

@longship_speider_ulleval

@ingelin.schroder

@tomterspeidergruppe

@tittin62

@mtsagen

@troppen.ssg

TEKST: ALEXANDER VESTRUM I **FOTO:** SONJA BALCI

Fargerik leder

SPEIDER-CV

Navn: Gerd Berget

Alder: 40 år

Speiderbakgrunn: Leder i Hyggen speidergruppe, Vestmarka krets

Aktuell: Leder for Nettverk for mangfold og inkludering i NSF

På dette bildet tenker du kanskje ikke så mye over hårfargen til Gerd Berget? Men lederen for Nettverk for mangfold og inkludering kan like gjerne dukke opp med rosa, lilla eller blått hår.

Det nyopprettede nettverket skal rett og slett jobbe for mer inkluderende speiding.

– Speiderne har fram til nå vært ganske flinke på regnbuespeiding, som vi kaller det. Men de har så langt ikke vært så gode til å inkludere flyktninger, flerkulturelle og funksjonshemmede. Så vi må se på hvordan vi kan fornye oss for å gi plass til flere. Det er hovedmålet, forteller Gerd.

Hun sier rett ut at det er veldig lite kulturelt mangfold i speideren – stort sett "Blenda-hvitt" blant speiderne og lederne.

MANGE FINNER SIN PLASS

Gerd understreker at mange har jobbet godt over flere år med inkludering i speideren, men at det først nå blir formalisert gjennom et nettverk med budsjett og mandat. Og hun trekker fram at det allerede er slik at mange barn som ikke helt finner sin plass andre steder, gjør det i nettopp speideren.

– Hvis det blir for mye futt, er det bare å la dem løpe noen runder rundt noen trær, klatre litt og dingle litt opp ned, og så komme tilbake igjen til det de holdt på med. Det går helt fint, men det er litt vanskeligere når man kommer i tropp, med patruljer og en annen dynamikk, sier Gerd, som har lyst til å gi disse barna et godt tilbud også videre.

GI BARNA TUNGE ØKSER!

Gerd Berget jobber ved bibliotekutdanningen ved universitetet OsloMet og har universell utforming som fagfelt. Selv var hun aldri speider som barn, for det var venteliste for å bli med. Dermed ble det Ungdommens Røde Kors isteden. Da sønnen hennes begynte i Hyggen speidergruppe som bever, syntes hun speiding virket så gøy at hun ble med som leder ett år senere.

– Jeg ble positivt overrasket over hvor mange morsomme ting man driver på med, sier Gerd.
Hun husker særlig én ting hun lærte i starten som leder: At de små barna må få tunge økser. Hun stusset over dette. – Det virket veldig ulogisk. Men det er fordi de da må bruke begge hender til å holde øksa, slik at de ikke kapper seg i hånden ved å holde på veden. Det hadde jeg jo aldri tenkt på!

POTTER-FAN

Etter fem år som speiderleder har Gerd endt opp med også å sitte i gruppestyret, samt å være kasserer, ledertrener og småspeiderombud. – Jeg har nok å drive med. Fra ingenting til absolutt alt på én gang, ler hun.

Utenom speideren, er det særlig to ting hun er opptatt av: Bob Dylan og Harry Potter. Hun har fått dronningen fra trollmannsjakkspillet i Harry Potter-historiene tatovert på innsiden av venstre underarm. – Småspeiderne synes det er veldig gøy at jeg er Harry Potter-fan, sier Gerd Berget. ❖

LANDSLEIR

TEKST: REGINE SKOGMO GRØTTE I **FOTO:** THERESE BRENDRYEN

Er du klar for nye leirminner?

Gjett om vi gleder oss til landsleir neste sommer! Du blir vel med?

Helt siden Agenda 2021 begynte å ta form, har bærekraft, samfunnsengasjement, vennskap og friluftsliv vært stikkordene for planleggingen. Speidere er en gjeng som bryr seg. Om patruljemedlemmene sine, om andre speidere, naturen, stedet de bor på, og mye mer. Det vil vi rette oppmerksomheten mot under Agenda. Gjennom oppdragene Engasjere, Motivere og Oppleve, skal vi ha en landsleir proppfull av opplevelser som blir gode minner.

BÆREKRAFT

Bærekraft og miljøvennlighet er viktig for Agenda. I 2017 ble landsleiren i Bodø et miljøfyrtårn, denne gangen sikter vi høyere. Vi skal ta ansvar for miljøet gjennom en leir med lavt klimaavtrykk. Med fokus på bærekraftsmålene blir det en engasjerende og spennende leir med like mye gøy som vanlig, samtidig som vi tar ansvar for planeten vår, og for jordene vi får låne av bøndene.

Agenda er en sjanse til å prøve noe nytt og strekke oss enda lengre. Hvor stor del av leirmaten klarer vi å bruke, slik at det blir minimalt med matavfall? Hvor mye annet avfall kan vi resirkulere? Hvor lavt klimautslipp kan en speiderleir egentlig ha? Samtidig er det en sjanse til å ha det gøy og hygge seg, og drive med de tingene som gjør en speiderleir til en opplevelse for livet.

NYE VENNER OG NYE OPPLEVELSER

Ingen landsleir er komplett uten nye venner. Å bli kjent med speidere fra andre steder er gøy og spennende. Om de kommer fra kretsen eller fra en annen kant av landet, spiller ingen rolle. Et nytt fjes å kjenne igjen og et nytt menneske å le med. Du kan møte dem på torget, på butikken, ved vannstasjonen. En landsleir er en kjempemulighet til å finne nye venner, gled deg!

Noen finner noe mer enn bare venner. For mange er landsleir en mulighet til å flørte og bli forelska. En leirkjæreste er en kjæreste du har under leiren, men for noen varer kjærligheten også etter at avslutningsleirbålet har sluknet. Mange synes det er ekstra koselig å dele leirbålskappe og sjokolade med en leirkjæreste under leirbål og scouts own.

UT PÅ TUR

En haik er en tur for patruljen, ut av leirområdet, og uten voksne ledere. Gjennom selvstendige beslutninger og samarbeid får patruljen oppleve nye stier og områder. Man finner en leirplass, lager mat, og har det gøy sammen. En voksen leder er bare en telefonsamtale unna, hvis patruljen skulle trenge et råd eller litt hjelp underveis. For mange er haiken selve høydepunktet på leiren. Å ta feil vei i et stikryss, svi maten bare litt og sette opp leirplassen uten ledere, kan være kjipt alene, men sammen med patruljen blir det bra og dessuten fine minner for livet!

DEN BESTE RESSURSEN

Noe ingen leir klarer seg uten, er frivillige. Frivillige er den beste ressursen vi har, og vi trenger alltid flere. Vil du være en helt før eller under landsleiren? Eller vil du kanskje bare vite mer om leiren? Sjekk ut agenda2021.no Husk å følge oss på instagram @agenda2021 og på Facebook.

TEKST: KIRVIL KAASA I **FOTO:** IDA MARIE FINCKELSEN

Ida Marie Finckelsen fra Hetlevik speidergruppe sendte inn og vant med denne fine tegningen da nettverket utlyste en tegnekonkurranse om mangfold i speideren.

Speiding for flere

Norges speiderforbund har et nytt nettverk. – Vi skal jobbe for at organisasjonen vår bedre skal speile befolkningen, lover leder Gerd Berget.

Norge er et lite land i verdensmålestokk, men med et stort, og stadig større, mangfold kulturelt og etnisk. I tillegg kommer alle andre variasjoner på tvers av kultur, nasjonalitet, språk, etnisitet og livssyn – som for eksempel alder, funksjonsevne og legning. Vi er en sammensatt og fargerik befolkning.

En av Norges speiderforbunds utfordringer og ambisjoner, er å favne bredere og jobbe for best mulig inkludering av alle som vil være med i speideren.

UFORMELL DELTAKELSE

Derfor er Nettverk for mangfold og inkludering opprettet. Det består av speiderledere og rovere med interesse for temaer innenfor mangfold. – Det er ikke noe formelt medlemskap i nettverket, forteller nettverksleder Gerd Berget (les intervjuet med Gerd på s. 54–55). – Nettverket opprettholdes gjennom engasjement og deltakelse på dets arrangementer.

– Vi skal jobbe for å få en sammensetning i speideren som bedre speiler befolkningen, særlig med tanke på kulturell bakgrunn. Det er en stor gruppe barn og voksne i Norge med andre kulturelle bakgrunner som ville vært flott å ha med både som speidere og ledere, sier Gerd.

– Ved å få inn speiderledere med en annen bakgrunn, får vi mye spennende og allsidig kompetanse. Det kan gjøre speidermøtene både morsomme og spennende. Det vil sannsynligvis også være enklere for barn fra minoritetsgrupper å bli med i speideren hvis noen av lederne snakker deres morsmål.

– En årsak til at vi foreløpig ikke har så mange medlemmer med annen kulturell bakgrunn, kan være at vi ikke har vært flinke til å rekruttere bredt. Det er nok også mange som tror at man må ha vært speider fra man var barn for å kunne være med.

BEDRE TILRETTELEGGING

Gode opplevelser i naturen sammen med andre, og det å engasjere seg i ulike saker lokalt, nasjonalt og globalt, er ikke forbeholdt dem som klarer det uten litt ekstra støtte.
– Vi må også se på hvordan vi kan legge til rette for speidere med funksjonsnedsettelser, både fysiske og de mer usynlige, understreker Gerd. – Det er en del som har litt utfordringer og som detter av når de går fra flokk til tropp. For å kunne legge bedre til rette for å bli med videre, er det viktig at lederne får tilgang til hjelp og verktøy

Interessert? Ta kontakt på mangfold-inkludering@speiding.no. ❖

Nettverkets oppgaver

- Bidra og motivere til økt fokus på aktuelle temaer innenfor mangfold og inkluderingsarbeid i Norges speiderforbund.
- Bidra til kompetanseheving hos speidere, rovere og ledere.
- Utvikle materiell til hjelp for ledere og bidra med opplegg til Speiderbasen.
- Skape møteplasser for arbeid med relevante temaer, inkludert nettverkssamlinger.
- Være faginstans i saker som omfatter mangfold og inkludering.

SPEIDERSJEFENS HJØRNE

TEKST: HÅVARD DJUPVIK | **FOTO:** FOTOGRAF BIRDY - BIRGITTE HENEIDE

Full gass inn i speiderhøsten 2020

Vi legger en sommer bak oss med mange imponerende kreative løsninger og gode speideropplevelser. Enten opplevelsene ble på leir, på tur eller et sted i nærheten, så håper vi du har funnet på mye sprell og jodlet natta lang!

Nå er vi klar for en ny start, en restart av dette rare året. Nytt skoleår, nytt speiderår, ny sjanse til å gi full gass! Vi går for å ta igjen på det virusinfiserte, delvis avlyste 2020 og lage en speiderhøst full av speidermoro, opplevelser og samhold. For det fortjener vi nå.

Før sommeren bestemte vi i Speiderstyret oss for at neste sommer skal vi ha landsleir, uansett om den må bli litt eller helt annerledes enn den pleier. Sommeren 2021 skal vi på en eller annen måte møtes igjen, og vi håper alle patruljene der ute bruker dette speideråret på å bli beredt for Agenda. Bli beredt ved å bygge hverandre gode i patruljen, ved å snakke sammen om det som opptar oss i samfunnet, ved å støtte hverandre uansett forskjeller, ved å tenke litt på bærekraft, eller rett og slett å plantegne den kuleste portalen.

En speiderhøst er også en tid for å ta med nye i gruppa. Kanskje får du med noen som så bilder fra speideraktiviteten og nærleir i sommer og fikk skikkelig lyst til å bli med i gjengen. I år oppfordrer vi deg til å spørre litt fler enn du pleier om de vil være med, enten som speider, som rover eller som leder. Kanskje får du med noen som virkelig trenger det. Som etter en litt tung vår eller sommer gjerne vil ha et leirbål å høre til ved.

Og så er vi utrolig glad for at nettopp DU fortsatt henger med etter denne litt vanskelige og rare tiden, og håper du får en fantastisk fin høst med speidergruppa di!

Til vi sees igjen! ❖

Speiderhilsen fra speidersjef Håvard og Speiderstyret.

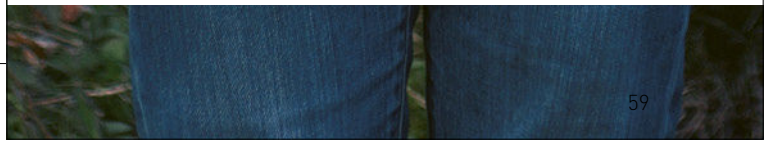

SPEIDERSTIKKER - REALISERER DRØMMER

Flekkerøy BK Sjøspeidere har designet og importert Speiderstikkene for å finansiere nytt bryggeanlegg for troppen sin. Nå har flere speidergrupper solgt Speiderstikker med godt resultat.

Realiser patruljens drømmer ved å selge de lettsolgte Speiderstikkene. For hver ti-pakning som selges til 200 kr tjener dere 100 kr. Det er ingen betaling på forhånd.

LES MER OG BESTILL PÅ:
flekkeroyspeider.no/speiderstikker
eller send e-post til
speiderstikker@flekkeroyspeider.no

TEKST: KIRVIL KAASA I **FOTO:** PRIVAT

Alternativ til speiderbønnen

Speiderbønnen er like gammel som speidingen i Norge, og for mange den opplagte måten å avslutte et speidermøte på, men hva med dem som ønsker seg et alternativ til å synge «Kjære Far i høye himmel»?

Både speiderløftet og speiderlovens paragraf 1 er blitt justert med ambisjonen om å inkludere flere i speideren, både dem som er religiøse og dem som ikke er det.

Ingeborg Korme har vært leder i troppen til 4. Bergen-Sandviken speidergruppe et par år, og la merke til at oppslutningen om Speiderbønnen ikke var den største blant speiderne.

– Jeg liker seremonier som metode, de gir bra rammer for aktivitetene, og i 4. Bergen-Sandviken er vi gode på seremonier. Jeg har brukt Speiderbønnen til å avslutte møtene fordi alle kan den, den ikke er for lang og den er rolig så man får roet ned sammen. Men jeg la merke til at flere speidere ikke var med og sang. De ville rett og slett ikke.

PRØVDE MANGE ALTERNATIVER

– Dermed hadde Speiderbønnen ikke noen samlende funksjon. Jeg tok det opp, og sammen ble vi enige om å teste ut andre sanger. Kriteriene var at de skulle være korte og godt kjent, slik at det var enkelt å bli med. Vi prøvde oss på lokale sanger, engelske sanger, barnesanger og kjente sanger. Men det ble ikke så bra – de var enten for lange, for rare, for triste og så videre.

– I fjor var et par av oss med som ledere på NM i speiding, og lørdag kveld, da vi ikke hadde så mye å gjøre, ble vi sittende og drodle over temaet. Vi hadde lyst til å bruke Speiderbønnen som utgangspunkt, men hvis vi ikke skulle synge til Gud, hva da? Vi endte opp med bålet – det er universelt, samlende og et godt symbol. Så var det bare å dikte i vei. Det var en god anledning til å teste ut teksten, og vi fikk flere innspill og ulike reaksjoner. På sommerens kretsleir fortsatte vi å diskutere den nye teksten. Ikke alle var like begeistret.

UTGANGSPUNKT FOR GODE DISKUSJONER

– I fjor høst begynte vi å bruke den nye teksten i gruppa, og den er generelt blitt godt mottatt. Samtidig jobbet vi med temaet samfunnsengasjement i troppen, om demokrati og om tro og verdier, blant annet. Speidersangen, som vi kaller den, har vært et fint utgangspunkt for diskusjoner om forskjellen mellom å være tolerant og det å være inkluderende. Vi kom fram til at det ikke er det samme om man sier at det er frivillig å synge Speiderbønnen, eller om man prøver å finne et alternativ som alle kjenner at de vil være med på.

PLASS TIL ALLE

– Det er også et viktig signal til foreldre. Når de kommer for å hente speiderne etter møtet, får de ofte med seg avslutningen. Da vil vi at de skal oppleve at det er plass til alle hos oss. For en del av oss som har vokst opp med Speiderbønnen er det kanskje litt som med julesangene: Vi synger fordi det hører med og tenker ikke nødvendigvis så mye på selve teksten. For andre som ikke er vant til Speiderbønnen, kan den oppleves annerledes. Og selv om det kanskje bare er én som ikke vil være med å synge «Kjære far i høye himmel ...», betyr det at ikke alle blir inkludert.

– Kanskje flere vil bruke den nye teksten, det er de hjertelig velkomne til, også som utgangspunkt for å jobbe med temaet tro og livssyn, som jo er en del av speidingen.

Ingeborg Korme (ytterst til høyre) og speiderne hennes savnet et godt alternativ til Speiderbønnen. Hun endte opp med å dikte en ny tekst.

Ingeborg anbefaler å skrive Speidersangen ut på papirlapper som kan deles ut og samles inn igjen, og å ha dem liggende på speiderlokalet eller et annet praktisk sted. – Lappene jeg lagde har blitt slitt, så et tips er å laminere dem! ❖

SPEIDERSANGEN

(Tekst: Ingeborg Korme, melodi: Speiderbønnen)

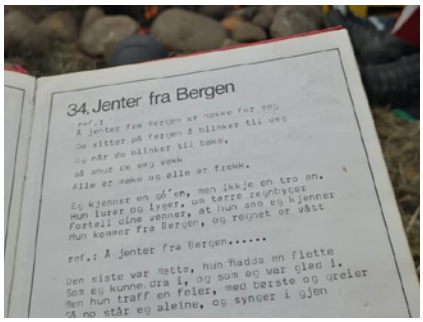
Kjære bål jeg ser deg skinne,
hør det knitrer stille her.
All bekymring vil forsvinne,
du gir varme på min ferd,
Sammen om naturen lære,
hedre Norge, far og mor.
Andre folk til nytte være.
Lyde speiderlovens ord.

Speiderbønnen er kjent og kjær for mange generasjoner av speidere som er vokst opp med å synge den i ulike sammenhenger:

SPEIDERBØNNEN

Kjære Far i høye himmel,
hør mitt hjertes stille bønn:
Hvor jeg er i verdens vrimmel,
la meg ferdes som din sønn.
La meg leve deg til ære,
hedre Norge, far og mor.
Andre folk til nytte være.
Lyde speiderlovens ord.

Både tekst og den opprinnelige melodien til Speiderbønnen ble skrevet i 1911 av en av grunnleggerne av speidingen i Norge, Hans Møller Gasmann. Noen år etter fikk speiderbønnen melodien den har i dag, komponert av en annen speider, Carl Søyland.

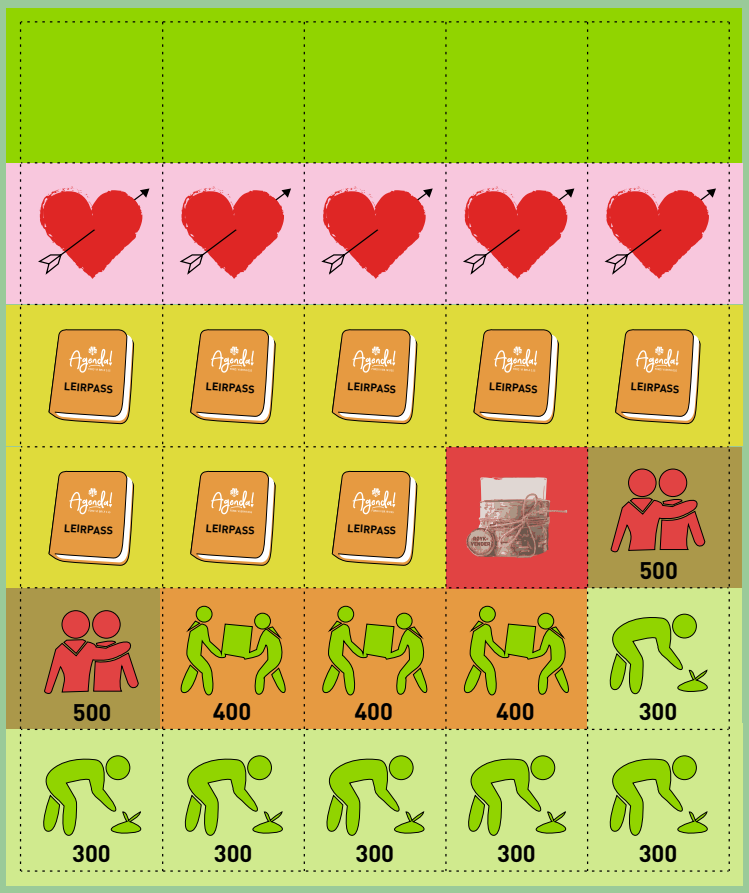
Speiderne fra 4. Bergen-Sandviken speidergruppe prøvde ut mange ulike sanger som avslutning på speidermøtene.

Speiderstyret er positive til idéen om å lage en alternativ tekst til speiderbønnen, en som alle kan synge med på samtidig med den opprinnelige teksten og på samme melodi: – Dette er en fin måte å inkludere alle på, uten at det går på bekostning av våre tradisjoner og eksisterende fine rammer, sier speidersjef Håvard Djupvik. – Det blir spennende å se hva slags respons teksten får i speidernorge, og så får vi se om det er den eller noe annet som etter hvert blir det «offisielle» alternativet.

Den forsvunne RØYKVENDEREN

Klipp ut fra siden, lim på et tykt ark/papp og klipp ut brikkene med symboler. Nå er dere klare til å spille!

klipp ut

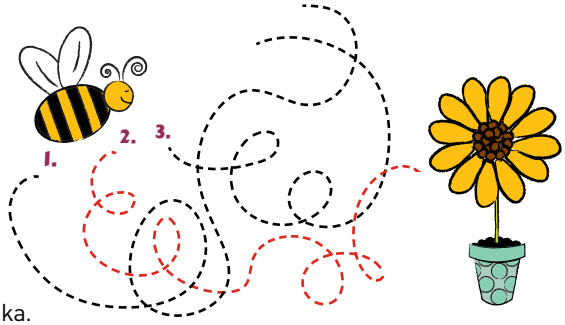

klipp ut

Løsning på hodebryoppgaver på side 16:

1. Bare delvis tull: De fleste humlearter samler nektar og lager honning. Gjøkhumler gjør ikke det.
2. Helt sant: Humletunga sitter ytterst på det spisse «spiseredskapet» som stikker ut fra hodet.
3. Bare tull: Det finnes mer enn 30 humlearter i Norge.
4. Helt sant: Hannhumler stikker ikke.
5. Helt sant: Humledronninger går i dvale i hull i jorda, i steinrøyser og liknende.
6. Helt sant: Humler kan se farger og mønstre som er usynlige for mennesker.
7. Bare tull: Humlevingene er store nok til og laget slik at humla fint kan fly!
8. Helt sant: Det blir stadig færre humler i verden, særlig i Europa og Nord-Amerika. Noen få av humleartene i Norge er truet.

Kilde: nibio.no og miljostatus.no

HEDER OG ÆRE

Vi presenterer speidere, speiderledere og andre som er blitt gjort ekstra stas på for speiderinnsatsen sin.
Gratulerer!

NSFS HEDERSTEGN

- Tone Falkenhaug, tildelt av Sørlandet krets
- Eivind Drivenes, tildelt av Sørlandet krets

SPEIDERSJEFENS TOPPUTMERKELSE

Dette er den høyeste utmerkelsen du kan oppnå som stifinner, vandrer eller rover. Hensikten med merket er at det skal være noe å strekke seg etter. Det er egne krav til topputmerkelsen for hver aldersgruppe.

Stifinnere

- Nikolai Hov Andersen, 1. Sandnes speidergruppe
- Arne Øverland Rustan, Mastra sjøspeidergruppe
- Sivert Eikland Loftsgarden, 1. Gulseth speidergruppe

Vandrere

- Thorgeir Logi Steingrimsson, Hinna speidergruppe
- Tønnes Larsen Jaatun, Hinna speidergruppe
- Oliver Bryne Austbø, Hinna speidergruppe
- Magnus Tveit, Hinna speidergruppe
- Aurora Støkken Leren, Tomter speidergruppe
- Nina Birgitte Aanestad, Tomter speidergruppe
- Guro Nilsen, Tomter speidergruppe
- Maren Hjemmen, Tomter speidergruppe
- Teresa Brown, Tomter speidergruppe
- Sandra Bedringås, Moldespeiderne
- Isabella Victoria Ross-Molnes, 1. Sola speidergruppe
- Erle Solvang Vatnedal, 1. Sola speidergruppe
- Helene Linnestad Larsson, 1. Sola speidergruppe
- Mina Helene Dale Soma, 1. Sola speidergruppe

FOTO: INGHILD ROSS

Erle Solvang Vatnedal, Isabella Victoria Ross-Molnes, Helene Linnestad Larsson og Mina Helene Dale Soma fra 1. Sola speidergruppe med Speidersjefens topputmerkelse. Gratulerer!

MEDLEMSINFORMASJON

Her er en del praktisk informasjon knyttet til ditt medlemskap i Norges speiderforbund.

SOM MEDLEM FÅR DU

- **Mange flotte opplevelser på møter, turer, leirer og andre arrangementer**
- **Unik praktisk kunnskap**
- **Mange nye venner**
- **Tilbud om å delta på en av landets beste ledertreninger**
- **Medlemsbladet SPEIDEREN tre-fire ganger i året**
- **Rabatt på leie av flotte speidereiendommer og speiderskuta Havbraatt**
- **Personskadeforsikring som gjelder på reise til og fra og under alle aktiviteter i regi av gruppe, krets, korps eller forbund, også utenfor Norge.**

MEDLEMSKONTINGENT

Å drive godt speiderarbeid, er ressurskrevende og hadde ikke vært mulig uten den enorme innsatsen fra alle våre frivillige ledere. Men vi er også avhengige av betydelig økonomisk støtte fra stat og kommune. Størrelsen på støtten avhenger av hvor mange betalende medlemmer Norges speiderforbund har. Betal kontingenten innen betalingsfristen. Da unngår du betalingspåminnelser. Sjekk at du betaler til riktig kontonummer, og bruk riktig KID-nummer.

MEDLEMSNUMMERET DITT

Alle medlemmer har et sekssifret medlemsnummer. Nummeret står på kontingentgiroen og er registrert i medlemssystemet Min speiding. Oppgi nummeret ved henvendelser om endring av medlemsinformasjon. Ønsker du å melde deg ut av speideren, si fra til din lokale leder og/eller send en e-post med navn og medlemsnummer til nsf@speiding.no.

FOR MANGE BLADER I POSTEN?

Er dere flere speidere i familien, kan det være nok å motta ett eksemplar av SPEIDEREN. Dere kan ordne dette i medlemssystemet Min speiding, eller gi beskjed til forbundskontoret.

SPEIDERENS EGEN BUTIKK

Speider-sport er Norges speiderforbunds egen butikk.
Se **speidersport.no**. Her finner du alt av speiderklær og utstyr.

SPEIDERNE ER PÅ NETT

Norges speiderforbunds nettside er speiding.no.
På siden blispeider.no finner du nyttig informasjon om hva speiding er og hvor nærmeste speidergruppe befinner seg. Følg oss gjerne også på Facebook og på Instagram (#speiding). Mange grupper har også egne nettsider, eller en Facebook-side/-gruppe. Spør en leder i speidergruppa!

NORGES SPEIDERFORBUND

St. Olavs gate 25, 0166 Oslo
Postadresse: Postboks 6910 St. Olavs plass, 0130 Oslo
Telefon: 22 99 22 30
E-post: nsf@speiding.no
www.speiding.no

KLIMANØYTRAL DISTRIBUSJON
Levert av Posten

NORGE P.P.
posten

Avsender: Norges speiderforbund, Postboks 6910, St. Olavs plass, 0130 OSLO

VIS AT DU ER SPEIDER

Sammen med Tufte og Norges speiderforbund har vi laget kolleksjonen til speiderne.
Den er satt sammen av skikkelige klær som tåler utelek og en aktiv hverdag.
Klærne er laget av miljøvennlige råmaterialer som ull, bambus og økologisk bomull.

Speider-kolleksjonen er mye større. Se alt her: